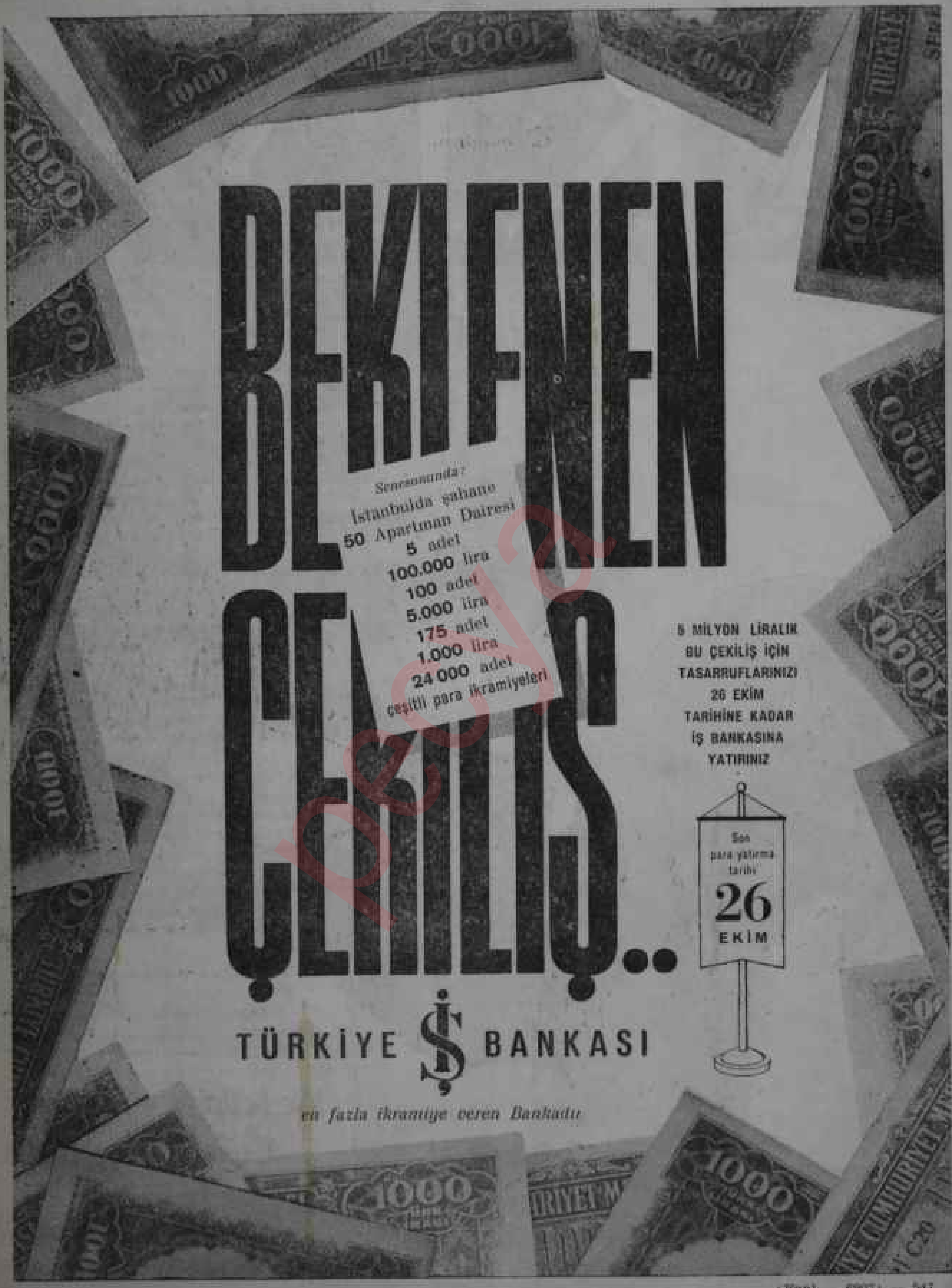
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Bekata - Azizoğl
Çekişmesinin
İçyüzü.

BEKLENEN
ÇEKİLİŞ..
Senesonunda?
İstanbulda şahane
50 Apartıman Dairesi
5 adet
100.000 lira
100 adet
5.000 lira
175 adet
1.000 lira
24 000 adet
çeşitli para ikramiyeleri
5 MİLYON LİRALIK
BU ÇEKİLİŞ İÇİN
TASARRUFLARINIZI
26 EKİM
TARİHİNE KADAR
İŞ BANKASINA
YATIRINIZ
Son
para yatırma
tarihi
26
EKİM
TÜRKİYE İŞ BANKASI
en fazla ikramiye veren Bankadır

Sayı : 485Cilt : XXVIII Yıl : 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı ; Metin Toker Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu. Egemen Bostancı ve Vedat Zeydanlı (İstanbul). Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil — İş Alemi; Fasih İnal — Sinema: T. Kakınç - Spor: Vildan Aşir Savaşır.

Resim

Fotoğraf

Klişe

Özdoğan Klişe Atölyesi

Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare

Rüzgarlı Sokak No: 15/1

Tel: 10 61 96

Abone Şartları

3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer

Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer

Devintes Ticaret ve Sanayi Koll. Şti. Matbaası

Basıldığı tarih
11.10.1963

Fiatı 1 Lira

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Meşhur "Lokomotif Hikâyesi'nin butun içyüzünü anlatan geçen sayımız, çok sayıda mektup almamıza vesile teşkil etti. Bunlardan iki tanesini alâka çekici bulduk. Mektuplardan biri İstanbuldan Nazım Akkaya tarafından yazılmıştır. Mektup şudur:

"Yıllar yılı AKİS okudun. Mücadelelerinizi sadece zevkle değil, heyecan ve gururla da takip ettim. Sonra 27 Mayıs Devrimi oldu, M.B.K. İdaresi geldi, 15 Ekim 1961 seçimleri yapıldı ve İsmet Paşa Demokrasisi yürürlüce girdi. Yavaş yavaş AKİS beni cezbetmez oldu. Hamleci derginin yerini statükocu bir dergi aldı. Şimdi ben Milliyetin ve tabii Çetin Allanın okuyucularındanım. AKİSİ de arada görüyorum. Son sayınızı. Milliyette çıkan ilan üzerine aldım ve onda bildiğim, sevdiğim, savaşçı, bir konuya ve bir davayı, ona bulaşmış şahıslarla birlikte ele aldı mı duman attıran ve karşı tarafın pestilini çıkarmadan bırakmayan eski AKİSİ buldum. İsmet Paşa Demokrasisinin memleketin ilerici kuvvetlerine ne kadar zarar verdiğinin bu, bir delili değil midir? Çetin Al tanın hakkı var: Bu deveyi güdeceğim diye zavallı İsmet Paşa, sekseninci yaşında bu kadar hırtla uğraşacağına hepsini kendi hallerine bırakıp geçse muhalefete, bakınız gençliği ve ordusuyla, sendikacısı ve aydınıyla, içindeki ateşin alev alev yandığım geçen hafta belli eden AKİSİ ile bütün kuvvetler nasıl gene onun etrafında toplanacak ve Menderes artıkları nasıl yerin dibine, bu sefer hiç çıkmamacasına sokulacaktır."

Bilinmesi gereken husus şudur: Memleketi görüş acunu, Nazım Akkayanın açısından kıl payı dahi farklı değildir. Fark metod farkıdır. Eğer meselelerimizi İsmet Paşa Demokrasisinden değişik bir metodla halletmeye kalkışırsak hiç bir şey halletmeden her şeyi bir çıkmaza sokarız. İsmet Paşa Demokrasisi zahmet, eziyet, hatta fedakârlık isteyen bir rejimdir ve buna inananların bazen kendilerinden bir şeyler vermelerini gerektirmektedir. Ama, AKİS'in son sayısı, işte size de göstermiş ki zamanı gelince gerekeni yapmaktan geri kalmak bahis konusu değildir. Bugünkü rahat hava içinde, biz dünün çetin şartları içinde yaptığımızın bin mislini bin kere daha iyi yaparız. Ancak, memleketin bugün AKİS'ten istemesi gerekenin bu olduğuna emin misiniz?

Bülent Ecevitin memleketin bugünkü durumunu anlatan güzel konuşması gene Milliyette uzun bir şekilde yayınlanmıştır. Nazım Akkaya bu noktaya gelinmesini hiç bir mücadeleye bağlamıyor mu? Acaba bu, kendiliğinden mi olmuştur? Balanız, yukardaki mektupla birlikte Ankaradan aldığımız bir imzasız mektup toplumumuzun bir başka cephesine ışık tutuyor:

"Bugün yayınlanan AKİS'te Bay Vehbi Koç hakkındaki yayınınızı dikkatle okudum. Bu zatın ihalelerde oynadığı rolün İçyüzünü noksan tarafları bulunmakla beraber ortaya koymuşsunuz. Bu yayınınız karşısında, elindeki kuvvetlerle, size bugün değilse bile yarın saldıracağı muhakkaktır. Bu bakımdan, da hazırlıklı olmama gerekecektir."

Mektupta bundan sonra, Vehbi Koçla alâkalı bir takım açıklamalar yapılmaktadır. Bu mektup bakınız nasıl bitiyor:

"Bu mektubun altına imzamı atmak isterdim. Ve daha teferruatlı bir şekilde size hitap etmek çabasında bulunabilirdim. Ama neylersiniz ki istediği takdirde yapamayacağı bir hareket ve kötülük yoktur. Çoluk çocuk sahibi kimseler o kadar fazla cesaret sahibi olamıyorlar. Hele, serde bir de memurluk varsa!

Derin saygılarımla mücadelenizde başarılar dilerim - Eski bir hesap uzmanı",

İşte, içinde mücadele ettiğimiz ortam. Ama Nazmı Akkaya ve onun gibi düşünenler emin olabilirler ki yol alıyoruz, hem çok yol alıyoruz. ve bu inanç içinde Akkayalar AKİS'i okumakta devam etmelidirler. Bu inançlarının kuvvetlendiğini mutlaka farkedeceklerdir.

Saygılarımızla

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Orhan Çokdeğer
Ecelin aldığı değer

Kazalar — Bu hafta içinde icra edilen bir cenaze merasimi Türk Silâhlı Kuvvetleri camiası içinde büyük teessür doğurdu. Ankara Merkez Kumandanı Kurmay Albay Orhan Çokdeğer bir trafik kazasına kurban gitti. Çokdeğer 20-21 Mayıs silâhlı isyan hareketi sırasında Hükümeti ve onun şahsında demokratik rejimi başarıyla koruyan şerefli subaylardan biriydi. Bütün Uyan hareketi boyunca başkentin emniyetini sağlamış ve aldatılan Harbiyelileri yuvalarına göndererek kan dökülmesini önlemişti, çokdeğerin, isyan bastırıldıktan sonra da faydalı çalışmaları dikkati çekti. Sıkı Yönetim içinde elinden geldiği kadar Başkentin emniyeti ile ilgilenmiş ve bu yüzden çok- uykusuz geceler geçirmiştir. Hayata veda ettiği zaman bile vazife başında bulunuyordu. Polatlı civarında bulunan birlikleri kontrol etmek üzere dolaşırken otomobili bir kamyonla çarpıştı ve ağır yaralanan Çokdeğer kaldırıldığı hastanede. bütün ihtimama rağmen kurtarılamadı. Türk Silâhlı Kuvvetleri disiplinli ve kahraman bir evlâdım kaybetti, Çokdeğerin ...naşı Silâhlı Kuvvetlerin bir uçağı ile İzmire nakledildi ve orada ebedi istirahatgâhına tevdi edildi. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin başı sağ olsun.

Turizm — Turizm ve Tanıtma Bakanı Nurettin Ardıçoğlu pek hoşuna giden gezisini Almanya sınırları içinde devam ettirirken büyük bir sürprizle karşılaştı. Gerçi sürprizin evvelâ farkına varmadı. Sonra da fazlaca 1lnilenmiyerek gezisine devam etti ama, mesele Almanyada bulunan türkleri ziyadesiyle incittiğinden yankıları büyük oldu.

Olay, bundan bir müddet evvel Türkiyeye gelen Alman televizyon muhabirlerinin Türkiye hakkında hazırladıkları bir röportajdan ortaya çıktı. 17 Eylül günü Alman televizyonunun Türkiye hakkında bir yayın yapacağı haberini alan türk işçileri, işlerinden çıkıp, terlerini, soğutmadan televizyonlarının başına oturdular. Beklenensaat geldi ve yayın başladı.,

Türk işçileri evvelâ gözlerine inanamadılar. Daha sonra yayım seyredemez hale,-geldiler. Sıkıntıdan dudakların; kemirdiler ve bazı ilgililere pek hoş olmayan kelimelerle gıyaplarında hitap edip. biraz olsun boşaldılar.

Yayın Türkiyeyi anlatıyordu; Program, evvela müslüman arap dünyasının sefaletini, anlatan bir girişle başlamış, bilahare. Türkiyeye dönerek ilgisiz konular işlenmişti. Meselâ 14'. yüzyıldan kalma kıyafetlerle dolaşan türk halkını gösteriyordu. Bunlar nereden bulunmuş, nasil bir araya getirilmişti? Meselâ,, türklerin içki âlemlerini anlatan pasajlarda, hiç. de. hoşa...gitmiyeçek sahneler görülüyordu. Bir ara başkentin Gençlik Parkında dolaşılıyor, yeniden asırlar evveli geri kalmış uygarlıklara dö-

nülüyordu. Camiler üzerine kurulmuş kompozisyonlar daha da âlemdi. Camiler yıkılmak üzereydi. Duvarlarına birer dilenci yerleştirilmişti. Çıplak ayaklı çocuklar sahnelerin fonunu teşkil ediyordu. Hele fesli adamlarla yaşmaklı ve çarşaflı kadınlar, televizyon ekranında en fazla görülen şeylerdi.

Doğrusu istenirse televizyon ekranında görülenlerin tamamı hayal mahsulü değildir. Ancak İstanbuldan çekilen filmi yaratmak için gerçekten büyük bir gayret sarfetmek ve İstanbulun kenar mahallelerinde bile binde bir rastlanacak manzaraları tesbit etmek maharet işidir.

Türk işçilerini gösterilenlerden ziyade, gösterilmiyenler üzdü. İstanbulun bunca güzel yerlerinden tek kelime bahis yoktu. Programa, alay eder gibi bir de Başbakan İnönünün beyanatı oturtulmuştu!

İlgililerin sesi sedası çıkmayınca işin üzerinde Esslingen'deki türk işçileri durmayı denediler. Kurdukları bir dernek vasıtasıyla bu yayını ilgili mercilere duyurmayı istediler ve durumu açık açık anlatan bir Yönetim Kurulu kararıyla muhtelif yerlere birer mektup yolladılar.

Şimdi beklenen, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ilgililerinin uykularından uyanmaları ve kendilerince hazırladıkları Teşkilat Kanunuyla memleketin parasını har vurup harman savuran kişilerin biraz silkinmesidir. Ancak bu zatları, değil böylesine bir fiske, kulaklarının dibinde patlayan top bile uykularından uyandıramıyacaktır. Türk turizmi için söylenecek tek kelime böylece "Allahın dediği olur" dan başka bir şey değildir.

Dünyadan Akisler

Lâtin Amerika — Bir süredir, askeri hükümet darbeleri Lâtin Amerikada moda haline gelmiş bulunuyor. Bu yıl ihtilâllerin kapısını temmuz, ayında Ecuador ordusu açmış ve Başkan Carlos Julio Arosemena'yı kapı dışarı etmişti Bunu, geride bıraktığımız haftalar içinde, Dominik ordusunun halk oyuyla işbaşına gelen Bosch'a karşı düzenlediği darbe izlemiştir. Bu hafta ise Ecuador ve Dominik örneklerine uyan Honduras ordusunun, başkent Tegucigalpa'nın göbeğinde. yapılan birkaç saatlik bir çarpışmadan sonra, Villeda Morales'in idaresine son Verdiği haberi alınmıştır. Bir yıl içinde birbiri peşinden gelen bu üç askeri darbenin Amerikayı son derece tedirgin ettiği anlaşılıyor. Çünkü böyle giderse, Washington'un bütün Lâtin Amerikada kurulmasını istediği demokratik idareler teker teker tarihe karışacak. Bu bakımdan, yeni darbeleri önlemek için Kennedy, Dominik Cumhuriyetinden sonra Honduras'a yapılan Amerikan yardımının da şimdilik kesildiğini açıkladı.

Moskova - Vatikan_____Moskova ile Vatikan arasında bir süredir başlayan gevşemenin geçen hafta yeni bir olayla daha da çoğaldığı görülüyor. Geçen Şubatta Lwow Başpiskoposu Josyf Slipyi'nin 18 yıldır tutulduğu nezaretten bırakıldığı hatırlardadır. Bu hafda da, Çekoslovak hükümeti, 12 yıldır nezaret altında tutulan Prag Başpiskoposu Josef Beran'ı ve dört arkadaşım serbest bırakmayı kararlaştırmıştır. Diğer yandan, 1956 yılındanberi Budapeştedeki Amerikan sefaretine sığınmış bulunan Cardinal Mindszenty'nin durumu konusunda da Vatikanla Macar idarecileri arasında gizli görüşmeler yapıldığı bildiriliyor. Anlaşılan, Moskovadaki idareciler, "barış içinde birlikte yaşamak" ilkesini Vatikana bile uygulayacak kadar ileri gitmek niyetindeler.

AKİS HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 12 Ekim 1963 Sayı: 485 Cilt: XXVIII

YURTTA OLUP BİTENLER

Siyaset pazarının konusu : Lokomotif
Bir avuç çamur! Ama kimin yüzüne bulaşık kaldı ?

Millet

Dağın doğurduğu fare

Bu hafta, Türk Parlâmentosunda Lokomotif ihalesi konusunda yapılan görüşmeleri takip eden, dinleyen veya okuyan herkesin düşüncesi şundan ibaret oldu: Dağ, doğura doğura bir fare doğurdu. Zira, iş Meclis kürsüsüne intikal ettiğinde fırtınanın bütün tozları dağıldı ve geriye sadece Özel Sektörü temsil eden iki grupun birbiriyle boğazlaşması kaldı. özel Sektörde iki grup, Devlet Demiryollarında iki grup birbirine girince ve bundan faydalanmak isteyen Çirkin Politikacı tipleri işe karışınca umumi efkârı şu sırada her şeyden fazla ilgilendiren Lokomotif. Meselesinin vücut bulduğu gün gibi açık, ortaya çıktı, O kadar ki, siyasi mesleği bir takım az kapalı imalarla çamur atmak olan ve bu vasfıyla son onbeş yıllık politika hayatında tescil edilmiş bulunan uyku hapı amatörü Osman Bölükbaşı bile, bütün gayretine rağmen "Bunda bir şeyler var.. Bunda bir şeyler var.. Ama ne var, belki hiç öğrenemeyeceğiz. Mutlaka bir büyük kuvvet buna karıştı" diye gevelemekten öteye geçemedi ve İsmet İnönüyü suçlama gayretlerini getirdi getirdi, AKİS'te lokomotif ilânlarının çıkmasına bağladı. Ama tabii söylemediği. hem kazanan ve hem de kaybeden firmaların ilânlarının AKİS'te ve AKİS ile birlikte hemen bütün büyült gazetelerde çıktığı oldu.

Bu, yalanın ömrünün hiç bir saman yatsıdan sonraya kadar sürmediğinin ve kendinden emin adamların bu çeşit iftiraları ayaklarının ucuyla

HAFTANIN İÇİNDEN

Yaa, biz "Hodri Meydan'ı işte bunun için söylemiştik!.

Metin TOKER

Eğer bir kapalı rejim içinde ben Başbakanın damadı olsaydım, tek bir kul ağızını açıp benim aleyhimde tek bir lâf söyleyemezdi. Söyleyenin ben iflahını keserdim, ben kesmesem Başbakan keserdi, Krutçefin damadının İst&nbulda sarhoşlayıp hamama gittiğini, gözleri kaymış, belinde peştemal resimlerinin çekilip gazetelerde yayınlandığını Rusya da bir bilenin olduğunu sanıyorsanız yanılıyorsunuz demektir. Damat yoldasın, olsa olsa Başbakan kayınpederi kulağını çekecektir ve mesele aile içinde halledilip gidecektir. Kapalı rejimin bu çeşit kolaylıkları olduğunu kabul etmeyen yoktur ki.. Zaten kapalı rejime heves edenlerin çoğu, hususi hayat veya nüfuz ticareti rezaletlerinin açığa vurulmamasını istediklerinden o yola saparlar. Talihsiz Menderes, Dorothy Lamour tipi metresleri ve iş adamlarıyla noterlerde gizli ortaklık mukaveleleri imzalayan ideal arkadaştan olmasaydı acaba 1950 de devraldığı sistemi 1960 'daki haline getirmek lüzumunu hisseder miydi? Özel müsaadelerle binlerce dolar kıymetinde otomobil getirtip onlara kurularak sefa sürmek isteyen sonradan görme dalkavukları bulunmasaydı ispat hakkını kaldırır, basını susturur, gazetecileri saikını salkım hapishanelere doldurur muydu?

Hiç sanmıyorum.

Ama, kapalı rejimi isteyenler hep bahaneyi aşık rejimin suiistimalinde aramışlardır. "Yalan yazıyorlar" demişlerdir, "İftira atıyorlar" demişlerdir, "husus! hayatı teşhir ediyorlar" demişlerdir ve bir punduna getirip yalanla birlikte gerçeğin, iftirayla birlikte ispatı kabil ithamın, hususî hayatla birlikte resmî davranışların yazılmasını, söylenmesini yasak etmişlerdir.

Her şey gibi açık rejimin de suiistimalleri olduğu doğrudur. Şu sırada, böyle bir durumun tanı ortasında bulunuyoruz. Bir sabah kalktım, aaa, Cumhurbaşkanı, oğlu, Başbakan, eşi, oğlu, ben, bu mecmua hepimiz "lokomotifçilik" e başlamışız. Devlet Demiryolları bizim müşterek gayretimizle, filan firmanın değil de falan firmanın lokomotiflerini almaya karar vermiş. Arkadan, ana teması bu olan bir yaygara, bir kampanya, bir gürültü.. Bir tozkoparan fırtına ki, göz gözü görmüyor. Fıkralar, karikatürler, başyazılar, haberler, manşetler... O onun akrabasıymış, o buna ilân vermiş, o ötekinin lehinde tavassut etmiş. "İşte, İsmet Paşa Demokrasisi!" diyorlar, "'İste, vurguncuların kökü bakınız nereye dayanıyor" diyorlar, "Başbakan bu skandal karşısında istifa etmelidir" diyorlar. Sanki, "lokomotifçilik" isnadı bir isnat değil de bir gerçek. Her şey tesbit edilmiş, aydınlığa çıkarılmış, delilleri bulunmuş ve karara bağlanmış...

Böyle davrananlardan acaba yüzde kaçı, kendi kendisiyle başbaşa kaldığında, hakikaten meselâ benim, bu mecmuanın bir kirli işte parmağımız olabileceğini düşünmüştür? Ama hedef başkadır, hesap başkadır, maksat başkadır. Böyle bir zehap umumi efkâra verilecektir ve çamur atıldıktan sonra "Ben marifetimi yaptım, haydi sen şimdi temizle bakalım" denilecektir. Bunların inancı, atılan bir çamurun, ne kadar temizlense gene bir iz bırakacağıdır. Hani 'adam, "İftira et, iftira et.. Ne kadar yalan olsa gene bir iz bırakır" demiş ya... O felsefe.'

Hayatımın hiç bir anında bu felsefeye inanmamışımdır. Hayatımın hiç bir anında yalanın ömrünün üçbuçuk günden fasla olduğunu görmemişimdir. Sen bir şey yapmayacaksın, yaptığını söyleyecekler, bununla seni yıkacaklar!. Alnını karışlarım, bunu başaracak kabadayının. Ama, böyle bir tutuma sahip olabilmek için bir esaslı şart lâzımdır: Sahiden bir şey yapmayacaksın. O takdirde bütün rüzgârlara göğüs germek kabildir ve bütün fırtınalar bir bir gelip geçer, sen daima sapasağlam ayakta kalırsın. Daha dedikodular ilk defa ortaya atıldığında bu sütunlarda tatlısu kahramanlarına "Hodri meydan!" diyebilmenin sırrı buradadır.

Hodri meydan, ya...

Bütün paçalar sıvandı, bütün imkânlar seferber edildi, bütün projektörler yakılıp üzerimize çevrildi.

Netice ?

Netice, benim, bu mecmuanın ihalede hiç bir tesirimizin olmadığının ifadesinden ibarettir. Başka ne netice çıkacaktı ki?. Şimdi, iddiaların sahipleri boylarının ölçüsünü bir defa da adaletin önünde alacaklardır. Bakarsınız, içlerinde bur şüphe kalmıştır. Bakarsınız, tahkikatı yapanların beceriksizlik ettiklerini sanmaktadırlar. Kendilerinin daha başka, işlerine daha fazla yarayan bir netice alabileceklerini düşünmektedirler. Onlara da, bir fırsatı niçin tanımamalı? Bir defa daha, hodri meydan! Hakim önüne çıktıkları saman, mahkûm olmamak için iddialarım ispat etmek sorunda kalacaklardır.

Ama, orada da işemezlerse? O zaman, her müfterinin mukadder akibetine katlanmaları kimin vicdanını muazzep edecektir ki?.

Eğer açık rejimin, kendi kendisini bu çeşit suiistimallere karşı koruma kudreti olmasaydı hakikaten yürekler acısı bir durum doğardı. O saman, hakikaten Krutçefin damadına gıpta etmek gerekirdi ve bütün iftiraya uğrayanlar, isteristemez öyle bir sistemin şampiyonluğunu yaparlardı. Buna lüzum olduğuna, buna lüzum olabileceğine asla inanmıyorum. Bir avuç çapulcu çamur atmasın diye bir milletin hayat tarzım değiştirmek isteyenler çok zaman samimi değildirler, ender halde de aptaldırlar.

Bazen bana derler ki "Amma çok kimse seninle uğraşıyor.. Nasıl yapıyorsan da, hiç tınmıyorsun?"

Ne tınacağım? Benim elim armut devşirmiyor ki.. Hak ve hakikat benden yana oldukça ben onların hepsinin daima hakkından geldim, daima da gelirim. Bende bir takım kuvvetler, kudretler, aile münasebetlerimden doğan dokunulmazlıklar ve vehmedenler var.. Aile münasebetlerimin bur rolü oluyor, ama sandıklarının tam aksi istikametinde: İsmet Paşayı hedef bilenler, bana yüklenmeyi marifet sanıyorlar. Şaşarım akıllarına.

İşte, Lokomotif Hikâyesi! Ne kaldı ortada, bizimle alâkalı olarak? Sadece, açık bir alin.

Onlarda?

Utanç ve suratlarına inmiş bir iftiracılık şamarı.

Bu netice açık rejimle pak âlâ alındığına göre, neden heveslenecekmişiz bunun kapalısına?

ezivermeye daima muktedir bulunduklarının bir yeni delilini teşkil etti. Hadisenin ismini, Bölükbaşıdan sonra konuşan milletvekili Halûk Nurbaki koydu: "Dağ bir fare doğurdu. Hepimiz apışıp kaldık. Şimdi istiyoruz ki bu fareyi dağ gibi gösterelim. Onun için de fareye 'Sen dağsın! Sen dağlın!' deyip duruyoruz.. Ama, bir inanan bulacak mıyız ki?"

Meclis

Kan davası

Başbakanlık kürsüsünde oturan, ama müzakereleri idare ediş tarzından formunu çok kaybettiği sezilen Fuat Sirmen :

"— Milletvekilleri ayrılsınlar! Bundan sonra Millet Meclisinin toplantısı Vardır. Açıp, onun da talikini yapacağım" dedi.

Salonda bulunan senatörlerle birlikte milletvekillerinin çoğu da, buna rağmen, kapılar istikametinde yürümeye devam ettiler. Sirmen elini çabuk tutmazsa karşısında hiç kimseyi bulamayacağım hissetti. Onun için acele acele :

"— Millet Meclisinin toplantısını açıyorum. Ekseriyet durumu belli. Bir ekseriyeti sağlayamayacağımız da anlaşılıyor. Onun için toplantıyı yarın, T. B. M. M. toplantısının arkasına bırakıyorum" dedi ve kürsüden aydıldı.

Biraz önce, pek acaip bir Tahkikat Komisyonunun üyelikleri için seçim yapılmış, ama gerekli sayıda oy çıkmadığından isimler tasnif dahi edilmemişti. Zaten toplantı bir baştan ötekine tam bir karışıklık içinde geçmiş, A.P. Grupu hariç, kimin ne istediği, kimin ne söylediği, kimin neyi savunduğu anlaşılamamıştı. A P. Grupuna gelince, onun, müfriti ve mutediliyle bir kan davasının peşinde olduğu hemen görülmüştü. Nitekim A. P. liler hemen tam kadroyla toplantıda bulunduklarından, blok halinde el kaldırmak suretiyle meseleye istedikleri istikameti verdirmekte hiç bir güçlük çekmediler.

Fuat Sirmen
Form düşüklüğü

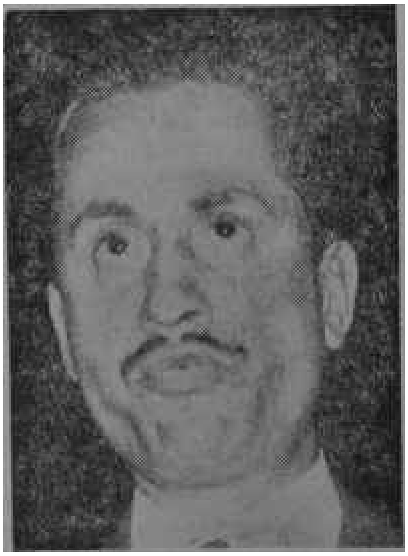
Mehmet Baydur
Kılıfı başkaları uyduruyor

Yolsuzluğun yola

Konu, M. B. K. devrinin Ticaret Bakanı Mehmet Bayduru ilgilendiren meşhur Arpa Yolsuzluğu meselesi idi. Bu hadisenin bir tek muhbiri vardır. Bu muhbir M. B. K. devrinde hadiseyi ortaya atmış, M. B. K. işi tahkik ettirtmiş, bir aslı olduğu hususunda delil ortaya çıkmamıştı. Aynı zat sonradan, sosyalist Yön mecmuasında bu ithamlarım tekrarlamış, mecmua işi benimsemiş, fakat yapılan yayın da müsbet bir delil getirmemişti. İşe son olarak, Mecliste bulunan ve M. B. K. devrine bir çamur sıçratabilmek aşkıyla yanan cereyanın temsilcileri sarılmışlar ve Meclis Tahkikatı istemişlerdi.

Meclis bu talebi kabul etti, "Mesele neyse aydınlansın da, bir görelim" havası içinde her parti ve zümreden üyeli bulunan bir komisyona işi havale etti. Bu sefer, Komisyon hadiseyi araştırdı. İddia sahiplerini dinledi, Bonn'da Büyük Elçi olarak bulunan Mehmet Bayduru çağırıp sorgusunu yaptı, dosyaları inceledi Netice, evvelki neticelerin aynı oldu: Bir yolsuzluk bulunduğu hususunda, iddia sahibinin iddiasından gayrı, inandırıcı hiç bir nokta yoktu! Bunun üzerine, içinde A.P. lisi de bulunan komisyon ittifakla bir suç görmediğini ve Mehmet Baydurun Anayasa Mahkemesine verilmesine cevaz bulunmadığını karara bağladı.

Ancak karar, illâ M.B.K. devrini lekelemek ve böylece lekeli eski devrin hıncını hiç olmazsa zihinlerde bulanıklık yaratmak suretiyle almak hevesinde olanları hiç memnun etmedi. Attıkları çamur tutmamış, hatta yüzlerine, gözlerine bulaşmıştı. Mutlaka bir şeyler yapmak, bir M.B.K. Bakanını Anayasa Mahkemesinde muhakeme ettirtmek lâzımdı. Bunun üzerine iş Umumi Heyete geldiğinde A.P. kanadı, Koalisyon kanadındaki ideal arkadaşlarıyla birlikte harekete geçti. Kesif bir propaganda faaliyetine girişildi. Bu arada C.H.P. mutadı veçhile pasif ve pısırık davrandığından, hatta tam kadrosuyla celsede hazır da bulunmadığından Umumi Heyet, ortada suç bulunmadığım ittifakla bildiren Komisyon Raporuna rağmen Mehmet Bayduru Anayasa Mahkemesine sevketti. Mucip sebep olarak da "Bu işin çok dedikodusu oldu. Gitsin, adalet önünde hesabım verip beraat ilâm;.-nı alsın" dendi.

Kemal Bağcıoğlu
Bir allame!

Anayasa Mahkemesinin cevabı

Dosya Anayasa Mahkemesine gitti ve orada açıldı. Fakat bir de ne görülsün? Meclis, ortada bir suç görülmediği ve A.P. liler sadece kan davası havası içinde oylarını kullandıkları için Mehmet Baydurun Türk Ceza Kanununun hangi maddesi gereğince cezalandırılmasını istediğini belirtmemiştir. Yani adam. yargılanmak üzere Yüce Divan görevi görecek Anayasa Mahkemesine sevkedilmiştir. ama sevk maddesinin ne olduğu bildirilmemiştir. Adeta "Al. bu adamı illa muhakeme eti" denmiştir.

Bunun üzerine Anayasa Mahkemesi, dosyayı olduğu gibi Meclise iade etti. Bu, parlâmentolar tarihinde ilk defa görülen bir marifettir. Konu, bir neticeye bağlanmak üzere T.B.M.M' nin bu haftanın ortasında yaptığı ve ekseriyetin kalmamasıyla sonuçlanan oturumuna getirildi.

Müzakereler usul meselesi etrafında açıldı, o mesele etrafında gelişti; o meselede bitti. Aklın icabını söyleyen C.H.P. lilerle, Tabii Senatörler oldu. Ortada bir suç görülmediği için madde tasrih edilememişti. Anayasa mahkemesi böyle bir davayı görmeye kendisini yetkili görmüyordu. Ya, Mehmet Baydura bir suç uydurup ona göre Türk Ceza Kanunundan bir madde takmak lâzımdı, yahut da bu işten vazgeçilmeli ve Komisyonun kararına uyup ilk lüzum-u muhakeme kararı Kaldırılmalıydı. Bu konuda Cihat Baban, Ahmet Yıldız, Coşkun Kırca, Asım firen vaziyet aldılar. Tabii bir talihsizlik,' gene Kırcanın bilinen tavırlarıyla ve belki on defa kürsüde arz'-ı endam eylemesi oldu.

Ama aslında, kütle halinde oturan A.P. lilerle onların Koalisyon saflarındaki ideal arkadaşları kararlıydılar, Bu, her hallerinden belli oluyordu. Pek şirin bir çevrede oturan A. P. nin İzmirli milletvekili Nihat Kürşat —bir tarafında Bayan Ağaoğlu, diğer tarafında Bayan Gedik vardı— heyecanlı laflar atıyor, işe partisinin ne kadar ve niçin önem verdiğini belli ediyordu. Partinin hukuk allamesi rolündeki adamı Kemal Bağcıoğlu, Coşkun Kurcayı hiç aratmayan edasıyla gayret sarfediyor, takrirler hazırlayıp veriyor, kırılan potu tamir için bir çare peşinde koşuyordu. A. P, bir tek gayeyle birleşmişti; İllâ bu M.B.K. Bakanına bir suç tanzim etmek, sonra ona göre sevk maddesi ayarlamak ve adamı Anayasa Mahkemesi huzuruna çıkarmak!

Usun ve incir çekirdeğini doldurmayan tartışmalar saatler sürdü, Toplantı 14,de başlamıştı. 15 oldu. 16 oldu, 17 oldu. Konuşuldu, Usul hakkında söz isteyenlerden geçilmiyordu. Bir yığın takrir verildi. Nihayet konuşmaların sonu güçlükle alınabildi ve karar verilmesi zamanı geldi.

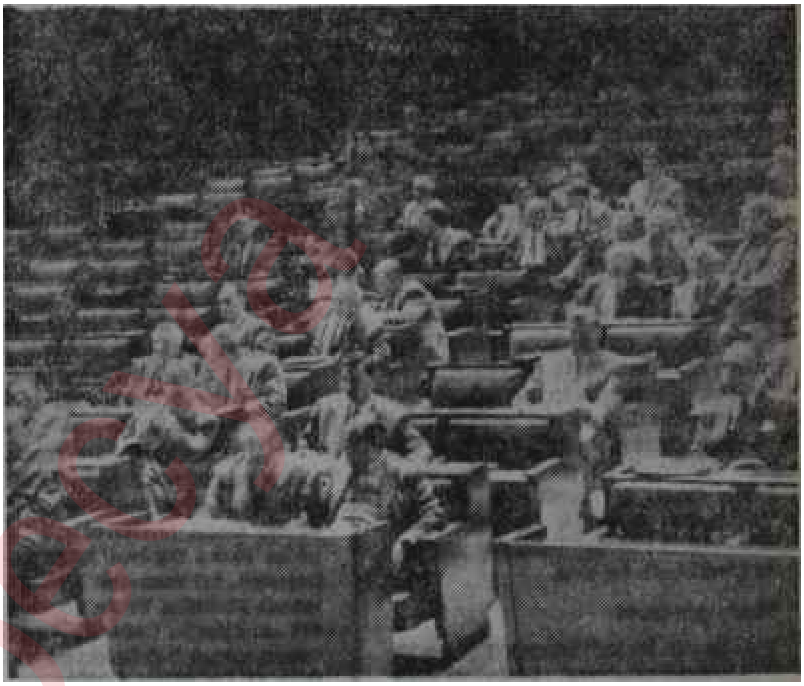
Ama, karar ne olacaktı?

Direnenler!

İlk olarak, Cihat Baban ile Ahmet Yıldızın bir takriri oya konuldu, M. B.K. üyesiyle eski M.B.K. Bakanı, Meclisin Mehmet Bayduru Anayasa Mankemesine sevketine kararını değiştirmesini, daha doğrusu kaldırılmasını teklif ediyorlardı. önce, tahlif lehinde oy verildi. C.H.P. lilerin, Tabii Senatörlerin elleri kalktı. Elini kaldıranlardan biri Başbakan İsmet İnönüydü. İnönü, oylar sayılıncaya kadar elini havada tuttu. Ona mukabil, onun hemen yanında oturan Turhan Feyzioğlu liderini takip etmedi ve oylamalarda müstenkif kaldı. Teklifin aleyhinde olanların oyuna sıra gelince, A.P. kanadından topyekün o kadar çok kol havaya kalktı ki saymaya dahi lüzum kalmadı ve Başkan, Baban-Yıldız teklifinin reddedilmiş bulunduğunu ilân etti.

Bundan sonra, A. P. lilerin bir yeni komisyon kurup meseleyi yeni baştan tahkikata tabi tutma gayretlerinin başarısı güç olmadı. Katta daha da ileri gittiler ve komisyona ne Cumhurbaşkanı Kontenjanından çelenleri aldılar, ne de, Tabii Senatörler böyle bir komisyona adam göndermeyi reddettiklerinden onları içeri tostular, buna mukabil müttefikleri M.P. lileri kolladılar ve onlara da yer verdiler. Böylece, meşhur Lokomotif Komisyonu neylinden bir komisyonun daha kurulması gerçekleşmiş oldu.

Şimdi bu Komisyon, Mehmet Bayduru, bulunmayan suçundan dolayı T.C. Kanununun hangi maddesi gereğince Anayasa Mahkemesinde yargılanması gerektiğini keşfedecektir! İstimin bu kadar arkadan gideni, her halde şimdiye kadar hiç bir yerde görülmemiştir.

Meclisi tenha, sıralar
Maça dolmuş kalkıyor

Lokomotif

"Bizim firma güme gitmesin!"

Kürsüde konuşan kahverengi elbiseli, ince ve temiz yüzlü, sakin tasvirli Ulaştırma Bakanı thsaıi Şeref Dura açıklamasını yaptığı saman bu açıklama bir bomba gibi patladı. Du-

ra şöyle dedi:

"— Daha ihalede hiç bir netice alınmamışken General Electric'in temsilcisi olan Vehbi Koç bana geldi ve bir takım dedikoduların bulunduğunu ileri sürerek 'Bizim firma güme gitmesin' diye talepte bulundu. Kendisine, hiç bir firmanın güme gitmesinin bahis konusu olmadığım söyledim ve bir şikâyeti varsa, bunu bana yazıvermesini istedim. Vehbi Koç bana yazılı bir şey verdi. Ama bu, hiç oir şikâyetti ihtiva etmiyor, General Electric adına yapılmış bulunan teklifin' bir özetini, yahut değişik seklini tekrarlıyordu. Metni, Satınalma Komisyonuna, dikkat nazarına alınmak üzere havale ettim."

Dura, açıklamalarına devam etti. Vehbi Koç, DDY'nın kendi lokomotiflerini alması yolundaki bu müracaatından sonra ihalede kaybettiğini öğrenince yeniden Bakana başvurmuş ve müdahale istemişti Koç o teşebbüsünde yalnız olmamamıştı. Koçla aynı zamanda kaybeden diğer firmanın, Alco'nun da temsilcisi Duraya başvurmuştu. Anlaşılıyordu ki bu müracaatlar. General Electric'in Amerikadaki Başkanı King'in Başbakan İnönüye yaptığı müracaatın eşidir. Başbakan nasıl o telgrafı, cevaplandırmaya lüzum görmeksizin alâkalı makama verdiyse Bakan da, ihaleyi kaybetmiş olanların teşebbüsü üzerine kanun kendisine ne görev veriyorsa, o görevi yerine getirmişti.

Bakanın verdiği bilgi, işin perde arkasındaki kısmına tutulmuş yeni bir ışık mahiyetinde oldu.

Muzip bir konu

Lokomotif ihalesi konusu, Senato ve Meclisin müşterek toplantısı olan T.B.M.M. nin Perşembe günkü toplantısında görüşüldü. Bir gün önce, ekseriyet kalmadığından gündemin o faslına geçilememişti. Gündemdeki Lokomotif ihalesiyle ilgili madde, bir Meclis Soruşturması isteğiydi. Aynı zamanda Meclis Araştırma Komisyonunun da üyesi olan, ismi var cismi yok ve bu sıralarda pahalı bir mahallî seçim kampanyasına girişmek zorunda olan M.P. nin Kırşehir milletvekili Memduh Erdemir, dört arkadaşıyla birlikte bir takrir vermişti. Takrirde, Lokomotif İhalesi konusunda Ulaştırma Bakanı İhsan Şeref Duranın ihmalinin bulunduğu ileri sürülüyor, hakkında Meclis Soruşturması talep olunuyordu. Erdemir saat 14'de başlayan toplantıya saat 14.30'da," bir taksiyle, kucağı kitaplar ve evrak dolu, alı al, moru mor geldi, Meclisin merdivenlerini ve koridorlarım koşarak katetti. Kısa boylu, şişman, kalın gözlüklü Erdemirin, havalesiyle, bir yandan ötekine yalpalaya yalpalaya seğirtmesi pek eğlenceli bir manzara teşkil etti. Başkan, konuya sıra geldiğinde ilk sözü ona verdi.

Ancak, çeşitli muziplikler meselenin karara bağlanmasına imkân bırakmadı ve en sonda celsenin, önümüzdeki haftanın çarşamba sabahına bırakılması zarureti hasıl oldu. Bir. defa, Bölükbaşı konuştu. Ama. ne konuşma..' M.P. Genel Başkam konuşmalar başlamışken, nümayiş bekleyen- bir edayla salona girdi, fakat kimse aldırmadı. Basın locasında gazeteciler, M.P. nin Hasın İrtibat Memuru Kenan Harıma "Yahu, Osmanın üçbuçuk adamı bile Osmana boş veriyor" diye takıldılar ve bu, "Osmanın üçbuçuk adamı" tabiri çok tuttu. Bölükbaşı kürsüye çıktığında da, beklediğini bulamadı. En sonda, intihar marifetini bizzat bahis konusu etmek

Hakkı Ugan — Habib Germiyangil

DAM ÜSTÜNDE SAKSAĞAN____Araştırma Komisyonunun İddiasına göre, Lokomotif İhalesinde görev suiistimali, olanlardan işte bazıları : Hakkı Ugan, Habib Germiyangil, Neylan Ünsaç, Muhiddin Ersun

Bölükbaşıya göre de, bunlar kimin tesirinde kalmışlar? ARİS'te çıkan ilânların! Tabii bu, adamları AKİS ile münasebet halinde göstermek arzusunun üstü az kapalı bir gayreti.

Ama doğrudur. Bu zevatın, AKİS ile alâkası vardır. Bunlar hakkında AKİS, daha 5 Ocak 1963 tarihinde neşriyat yapmıştır. Bölükbaşı okumak ister mi? Buyursun:

"...Fakat Öçten duralamadı, keyfi tasarruflarına devam etti. D.P. nin bu eski milletvekili ve Sivas İl Başkanı - İhtilâlde tevkif edilmiş ve bunu asla unutmamıştır- kısa zamanda Bakanlığı ve bilhassa Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğünü bir Vatan Cephesi Ocağı haline getirdi. Nitekim Vatan Cephesi İstasyon Ocağına 742 numarayla kayıtlı Habip Germiyangil, 657 numaralı Hakkı Ugan, 704 numaralı Neylan Ünsaç, 606 mir maralı Muhittin Ersun bugün Devlet Demiryollarının kilit noktalarını işgal etmektedir. Bakanlık koridorlarında Öçten tarafından estirilen terör havası Genel Müdürlüklere ve oradan da bütün teşkilâta süratle yayıldı, Öyle ki hiç kimse işinden ve istikbalinden emin, huzur içinde çalışamaz hale geldi."

Haa bir de beşincisi var: Abbas Çetin. Bu da CHP milletvekiliyken İstifa edip D.P. ye giren ve ondan sonra Karsta bir daha milletvekilliği yüzü görmeyen sat. Yani V.C. lilerden de bir adım ileri!

Yaaa, Hacı Baba! Buna ne dersin?..

lüzumunu hissetti. Ama gene bir netice alamadı. Sadece, o kadar uzun konuştu ki hayli zaman ziyan etti.

Ancak gazetecileri en çok güldüren, M.P. nin yaptığı bir yanlışlık oldu. Gazetecilere bir konuşma meta dağıtıldı. Üzerinde "Millet Partisi Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemirin 33 Lokomotif Hadisesi dolayısıyla takrir sahipleri adına T.B.M.M.'nde yaptığı konuşma" yazılıydı. Erdemir kürsüye çıktığında bambaşka bir şeyler söyledi. Halbuki dağıtılmış olan metin "Yüksek malûmlarıdır Ki, Demokrasinin içinde yaşayacağı manevi iklimin başlıca unsuru fazilettir. Bu itibarla demokratik rejimi kurmak ve yaşatmak azminde olanlar her yerde faziletsizliklerle mücadeleyi.." gibi cafcaflı laflarla başlıyordu. Erdemir yerine oturup ta Bakan konuşunca ve onu takiben söz Bölükbaşıya verilince sabık müntehir, bir kâğıt çıkarıp onu bilinen edasıyla okumaya başladı. Konuşma, "Erdemirin Konuşması" diye dağıtılan metindi! Basın locasında kahkahaların bini bir para oldu.

Muziplikler zinciri orada bitmedi. Bölükbaşı konuşmasını bitirmişti ki, elektrikler söndü. Söndü ve bir türlü yanmak bilmedi Bir ara Başkan celseyi tatil etmeyi düşündü, fakat o da. kabil olmadı. Teklif edilen tarihler konusunda bir üye 'Oya koy!" diye bağırınca, gözgözü görmeyen karanlık içinde herkes gülmeye başladı. Gerçi bir süre sonra elektrik geldi ama, bu sefer de üyeler gitmişti. Salonda ekseriyet olmayınca, Başkan işin tamamlanmasını Çarşambaya bıraktı.

Halûk Nurbaki
İşin içyüzü

Yanılıyorsunuz, General Dura!

Şeref Dura

Ulaştırma Bakanı General İhsan Şeref Duranın, bir hiddet anında "Zaten bu memlekette namuslu insanların çalışmasına imkân yoktur" diye isyan edişinin anlaşılmayacak bir tarafı yoktur. General Dura bütün hayatı boyunca tertemiz kalmış bir insandır ve prensiplerini Bakanlığı sırasında da devam ettirmiştir. Kirli işlere karışmamıştır, kirli işlere daima karşı çıkmıştır. Şimdi böyle bir adamın, lokomotif ihalesini GE değil de GM kazandı diye itham altında bırakılması, hele, illâ, bir Meclis Tahkikatında menfaati olanların Cumhurbaşkanından başlayıp dergilere kadar itham edip te her yerden eli boş dönünce "Ulaştırma Bakanının ihmâli vardır!" bahanesi altına sığınmaya' kalkışmaları kelimenin tam manâsıyla haksızlıktır, insafsızlıktır.

Ama, General Duranın isyanı esas itibariyle haksızdır. Bilakis, öyle bir devre geliyoruz ki bu memlekette sadece namuslu insanların çalışması kabil olacaktır. Yıllardır bu istikamette ve bunun için mücadele etmiş kuşaklar ve zihniyet ilk başarıyı 27 Mayısta almışlardır. O günden bu yana da, umumi efkârda gelişmenin ne yolda olduğu herkesin gözleri önündedir. Karşı taraf bugün son savaşlarım vermektedir. Çeşitli şantaj, tehdit, siyasî baskı ve menfaat esasına dayanan dalavereler daha bir süre görülecek, hakikaten namuslu ve dürüst insanlar bu silâhlarla saf dışı edilmeye çalışılacaktır. Ama, zafer onlarda kalmayacaktır.

Ne var ki bu mücadelede, İsmet İnönünün daha yıllarca önce söylediği bir ana prensibi gözden hiç uzak tutmamak lâzımdır: Bu memlekette namuslular en az namussuzlar kadar cesur olmak mecburiyetindedirler.

General Duranın, bir namuslu insan olarak mücadeleyi terketmek hakkı yoktur. Hak ve hakikatin daima gerçekleştiğini,, savaşa devam edenler görebilirler.

Gene usul meselesi

Müzakerelerin başlangıcında iki takrir okundu. Birincisinde, Bakan hakkındaki Meclis Soruşturması takririnin, Meclis Araştırma Komisyonunun Millet Meclisine verdiği meşhur rapor hakkında Millet Meclisi bir karar verdikten sonra ele alınması isteniliyordu. İkincisinde Memduh Erdemir, önce o raporun okutulmasını talep ediyordu. Coşkun Kırca çıkıp, işin mahiyetini anlattı. Bir defa, Meclis Araştırması bir konu hakkında Meclisin aydınlatılması için açılmıştı. O komisyonun raporunu müzakere edip bir karar almak bahiskonusu değildi.

Bu ğzahat, Araştırma Komisyonunun kendi yetkilerini nasıl aştığını tekrar gözler önüne serdi. Zira o komisyon bir takım hükümlere varmış, sorumlululuklar bulmuş, hattâ suç isnatları yapmış, sanki bir Soruşturma Komisyonu gibi çalışmıştı. Bu yüzden de bir takım kimseleri günlerdir isnat altında bulundurmaktaydı. Kırca, Meclis Soruşturması kararlarının ise Millet Meclisince değil, T.B.M.M. tarafından alınabileceğini hatırlattı. Onun için, görüşülecek mesele şuydu: Ulaştırma Bakanı hakkında bir Meclis Soruştur? masına lüzum var mıdır, yok mudur? Bunu karara bağlayacak organ da T.B..M.M. olduğuna göre, takrirlerin reddi lazımdı. İsteyenler, tabii Meclis Araştırma Komisyonunun verdiği bilgileri kullanabilirlerdi.

Takrirler, reddedildi.

Su sırada, A,P. sıralarında, esmer, ufak tefek, tombul bir zat sinirli, sinirli bağırıp çağırıyor, bazen ayağa fırlıyordu. Heyecanlı zat, Araştırma Komisyonunun M.P. li üyesi ve sözcüsü Mehmet Turguttu. Turgut en sonda Başkana "Söz istiyorum" diye haykırdı. Başkan, söz isteyenler arasında isminin zaten bulunduğunu bildirdi ve sordu:

" — Bir defa daha mı söz istiyorsunuz?"

Mehmet Turgut 'Evet" dedi. Başkan özür diledi: Bir söz hakkı kullanılmadan yenisi verilmiyordu!

Herkes bir defa daha gülmeye başladı. Memduh Erdemir böyle bir hava içinde kürsüye geldi.

Adam, sanki King!

Memduh Erdemiri dinleyenler için düşünülecek bir tek şey vardı: Sanki General Electric'in Başkanı King Türkiyeye gelmişti, türkçe öğrenmişti ve kürsüden konuşuyordu. Erdemiri kürsüde takip eden Bölükbaşı da tıpatıp aynı İntibaı uyandırdı. "Anadolu Aslanı" sanki bir koç kesilmişti! Erdemir ve Bölükbaşı bütün konuşmalarını General Electric lokomotiflerinin ne mükemmel, ne sağlara, ne iyi, ne güzel, ne hoş, ne ucuz lokomotifler oldukları konuşuna hasrettiler. Bunlar dururken, o Satınalma Komisyonu denilen komisyonu teşkil eden memleket düşmanları, hainler, suiistimalciler, vicdansızlar nasıl olurda General Motors lokomotiflerini seçerlerdi? Erdemir ve Bölükbaşı, kaynağı GE olan ne rakkamlâr sayıp döktüler, ne parlak bilgiler verdiler. İki zamanlı motörlerden, dört zamanlı motörlerden, amper ve volttan, transisyondan, dingilden, şasiden bahsettiler. Söyledikleri şuydu : GE lokomotifleri bir şaheserken GM tercih edilmiştir, bu bir suiistimaldir, eh, Bakan da buna mani olmamak suretiyle görevini ihmal etmiştir. o halde Meclis Soruşturması açılmalıdır. Ama M.P. lideri tesir" olarak bula bula GM'in AKİS'te çıkmış ilânlarım gösterdi, Satınalma Komisyonu üyelerinin bu ilânları okuyup "Haydi, GM alalım" dediklerini Söylemeye getirdi. Bakanın ihmalinin delili olarak da, aslında Bakanın murakabe görevini mükemmelen hattâ gerekli hududu bile aşarak yapmasını gösterdi.

Konuşmalardaki mantık perişanlığı, Bölükbaşının son macerasının neticesi diye kabul edildi ve iri kıyım liderin perişan yere serilmesi bu yüzden, dudaklarda bir tebessümle mazur

İşin içindeki iş

Günün birinde bir Lokomotif Hikâyesinin nasıl patlak verdiği ve hangi safhalardan geçip nereye vardığı artık herkesin gönleri önündedir. Bu hikâye ne saman patlak vermiştir? General Electric adını ta» siyan ve Amerikadaki başkanı, Türkiye Cumhuriye Başbakanına en azından yakışıksız mektup yakacak kadar cüretkâr bir firmama ihaleyi kaybettiği anlaşıldıktan sonra.. Peki, kimdir bu firmayı Türkiyede tem sil edan, yani General Electric ihaleyi kaybetmeseydi komisyonu alacak olan zat?

Şimdi, çetin Altan tarafından, bizzat Bayındırlık Bakanı tiyas Seçkinin anlattığı tasrih edilerek yazıları bu hadiseyi okuyunuz :

"Yine bu konuda hoş bir olay anlattı Bayındırlık Bakan kendisi bir yorgunluk krizi geçirmiş ve hastaneye yatmış. Bir zenginimiz önce bir "geçmiş olsun" telgrafı çekmiş Arkasından çiçek göndermiş. Daha arkasından da ziyaretine gelmiş...

İlyas Seçkin

Bakan iyileşince büyük bir ihale meselesinde zenginimiz kendisile görüşmek istemiş. Derdi ihale şartnâmesine elindeki kamyonları da kapsayacak maddelerin eklenmesiymiş.

Bakan :

— Yapamayız, demiş...

— Ne olacak peki bizim kamyonlar?

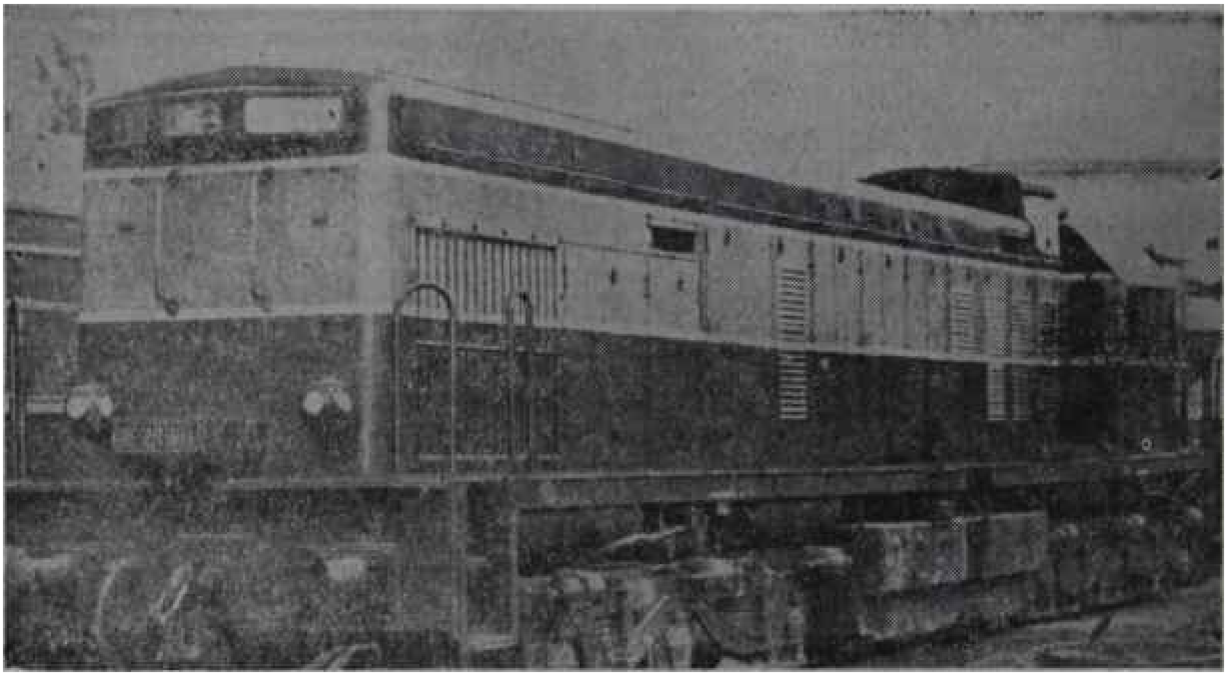
— Belediye ile bir görüşün belki çöp taşımak için kullanırlar..

Seçkin...

— Bafra kesesi ameliyatı için tekrar hastahaneye yattım, *diyor; zenginimizden ne telgraf geldi, ne çiçek..."*

General Electric'i Türkiyede tem sil eden zat iste bu zattır ve bu satan "İş görme" tartı budur.

Bundan sonra, bir Lokomotif Hikâyesinin patlak vermesinde şaşılacak bir taraf kalıyor mu ki?

İşe yaramaz halde depoda yatan bir G. E. lokomotif
Uyusun da büyüsün, ninni!..

görüldü. O kadar ki, İnönüyü suçlayan bir final yapmasına rağmen sabık müntehiri sadece A.P. nin en ileri unsurları ile kendi üçbuçuk adam"ı alkışladı.

Bakan konuşuyor .

İthamlara. Ulaştırma Bakara bizzat cevap verdi. Korkacak, çekinecek hiç bir şeyinin bulunmadığını söyledi. Memurları hakkındaki suçlamaları cevaplandırmadı, zira konu bu değildi. Kendisinin mürakabe görevini ihmal etmediğinin delillerini bir bir saydı döktü. Konuşmasının başarısı şuradan belli oldu ki Mehmet Turgut ve arkadaşları başladılar yeniden patırdı, gürültü etmeye.. Halbuki o zamana kadar görüşmeler sükûnet içinde devam edip gitmekteydi. Bu sefer Basın locasında "Şimdi de, Turgutla onun üçbuçuk adamı ayaklandılar" lâfı dolaştı. Ama Dura sükûnetini bozmadı ve her şeyi açık açık söyledi. Bir ara şöyle dedi:

"— Erdemir. arkadaşım alınmasınlar, ama, tahsil derecelerini bilmiyorum. Ben yüksek mühendisim, GE mi, yoksa GM mi daha iyidir, bunu ne ben hemen anlayabilirim ne de bir başkası.. Halbuki kendileri, her konuda hemen hükme varıyorlar!"'

Kulağa Küpe..

Ayol, seni Unutmamışlar!.

Bakın, insan bir hata, işlerse onu mutlaka itiraf etmelidir,. Lokomotif şirketlerinin ilân verdikleri gazetelerin, Hürriyetlerim ve Milliyetlerin, Cumhuriyetlerin , ve Tercümanların adını sayarken yanlışlıkla içine bir de Dünyayı karıştırmışız. Adamlarda bir hiddet, bir şiddet. Hayır, onlara ilân gitmemiş.

A. be birader, ne kızarsın t Öyle bir gazetenin çıkmakta olduğunun, şirketler farkına bile varmamışlardır.

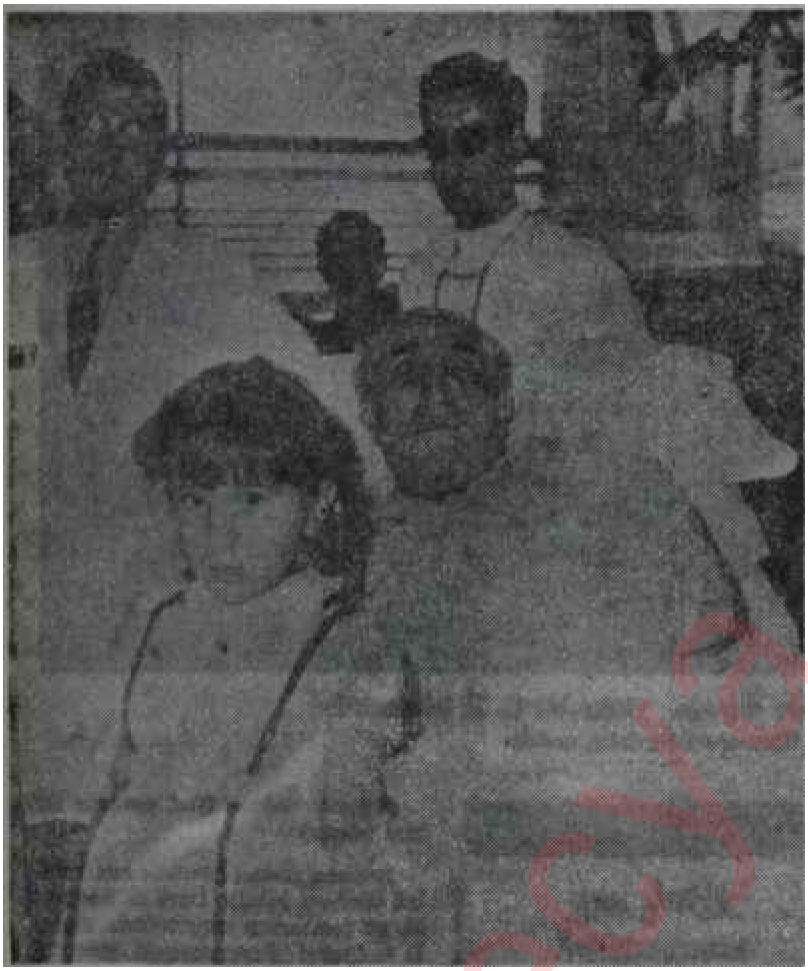
Her gazetenin, ilâncı için bir "İlan Kıymeti" vardır- Hani, el vicdana konulacak olursa Dünyaya da, lokomotif ilânı verilmesi ya.

İnşallah bir gün bir de düdükçü çıkar, o da reklâmını Dünyada yaptım. Bu iş "dengi dengine konumuna tâbidir as-. lanım!

Erdemir, Teknik Okul mezunu bir ilim adamıdır!

Bakanın havası Mecliste çok müsbet bir hava yarattı. Dura ne kendisini, ne başkalarım savunuyordu. Sadece hadiseleri konuşturuyordu. Nitekim, Bölükbaşıdan sonra kürsüye gelen Haluk Nurbaki de o yolu tuttuğundan dolayı basarı kazandı. Nurbaki, DDY içindeki hizipleşmeden bahsetti ve iki taraf içinde de mühendisler bulunduğunu, öyle bir lokomotifi göklere çıkarmakla onun satın alınamayacağını söyledi ve bir hususu hatırlattı: DDY'nin yaptığı tercih, Amerikada AID'de zaten görüşülmekteydi. Bütün dosya ve raporlar oraya gitmişti. Orada, mütehassıslar rapor üzerinde tetkikler yapmaktaydılar. Eee, ihaleyi kaybeden GE'nin Başkanı, oraya başvurmuş olduklarını da bildirmişti. O halde? Eğer sahiden GM lokomotifleri beş para etmiyor da GE'ler birer harikaysa ve bizimkiler GE'nin değil de GM'in ilânlarına kanarak yanlış tercih yapmışlarsa AID komisyonu ihaleyi bozacaktı. Neydi bu, sinirlilik?

Haluk Nurbaki, gayretin hedefini de söylemekten geri kalmadı. "Ama" dedi, "bütün ömrü hırsızlık ve yolsuzluklara karşı koymakla geçmiş bir ismet Paşayı lekelemeye hiç kimsenin gücü yetmeyecektir!"

Bölükbaşı komadan çıktıktan sonra
Kaş yapayım derken...

Politikacılar

Marilyn Monroe gibi..

Osman Bölükbaşı intihar etti!
İçinde bulunduğumuz haftanın başındaki gün, bu haber bütün Başkentte ve bir anda bomba gibi patladı. Telefonlar işledi, koşuşmalar olan, bir heyecan ve acıma dalgası çok çevreyi sardı. Cılız M,P. nin irikıyım lideri için ilk uyanan his merhamet ve üzüntü Oldu. Zavallı Bölükbaşı! Demek ki hezimetten hezimete uğradığı ve sadece başkalarının dudaklarında kahkahalara sebep olduğu hiç bir zaman ciddiye alınmayıp sadece "bir garip" nazarıyla görüldüğü hayattan intikamını böyle almıştı. Kendi eliyle canına kastederek.. Tıpkı Marylin Monroe gibi, tıpkı Dr. Ward gibi, tıpkı Suphi Kaner gibi..

ancak bu his fazla uzun sürmedi ve yerini, Bölükbaşının adıyla Siyamlı kardeş gibi hep beraber giden ruh haletine bıraktı: Matrak! Hakikaten, üzüntüyle kıvrılan dudakların geniş kahkahalarla açılması ne geç oldu, ne güç.. Oynanan, bir traji-komik hikayeden ibaretti. Bunu, önce gazeteciler farkettiler.

Gazeteciler, haber duyulur duyulmaz, irikıyım liderin kaldırıldığı Gülhane Hastahanesine koşuştular. Hepsi kederliydi. Bölükbaşının sıhhi durumunu merakla sordular. Aldıktan cevap "Bir şeyi kalmadığı ve açılmak üzere olduğu" cevabı oldu. M.P. Genel Başkam, bîr normal insan için fazla ve tehlikeli sayılacak miktarda uyku ilacı almış, kendisini -intihar etmesinin muhtemel bulunduğunu Delirtmek tedbirini aldıktan sonra- uykunun kollan arasına terketmişti.

O zaman, gazetecilerin doktorlara sordukları suallerin çeşnisi birden değişti ve hastahanenin koridorunu neşeli bir hava tardı.

"— Doktor bey, midesini yıkarken kaç santimetre uzunluğuda boru kullandınız?"

Gülüşmeler ve bir iki saniyelik sükûttan sonra bir sual daha patlıyordu:

"— Doktor bey, kendisi iyiyken çok su içerdi.. Yıkama esnasında ne kadar su kullanıldı acaba?."

Gene gülüşülüyordu. Daha sonra bir başka gazeteci bir başka sual soruyordu :

"— Kendine gelirken sayıkladı mı? Sayıklarken İktidar.. İktidar mı. Lokomotif.. Lokomotif mi diyordu?."

Doktorlar bir yandan gülüyorlar, bir yandan da nihayet bir hatta olan Bölükbaşının kapısı önündeki kala-
Bayağı yakışıklı adamdı ama, yüzü

Bir ara. civar odalardan birinde hastası olan bir hanım da lâfa karıştı :

"— Getirdiklerinde tanıyamadım.. Bayağı yakışıklı adamdı ama, yüzü şişmişti.. Kıpkırmızıydı.. Gözleri de kapalıydı. Güçlükle taşıyorlardı."

Bölükbaşını hanımı, bir gece evvel - Pazarı Pazartesiye bağlıyan gece - saat 02 ye yaklaşırken görmüştü. Bölükbaşını hastahaneye akrabalarından Süleyman Türkmenoğluyla, oğlu Deniz ve kapıcıları getirmişti. Doktorlar şöhretli politikacıyla derhal meşgul olmuşlar, aldığı uyku ilâçları tetirini tam manasıyla icra etmeden müdahalede bulunmuşlardı!

O gece ve her gece.

MP lideri, o gecenin başında her zamanki gibi değildi. Zira arkadaşlarıyla aralarında oldukça geniş bir anlaşmazlık vardı. Lokomotif işine de MP adına Tahkikat Komisyonuna katılan Memduh Erdemir ile Bölükbaşı arasında birkaç gün evvel şiddetli bir tartışma geçtiği biliniyordu. Tartışmanın sebebi liderin, ortaya attığı meselede arkadaşlarını kaderleriyle başbaşa bırakıvermek arzusundan doğmaktaydı. Erdemir Komisyon raporunun ahım şahım bir şey olmadığını, aslında hiç bir ciddi nokta bulamadıklarını, bütün zorlamalarla sadece bir Y.T.P. li Bakanı "ihmal" ile tuçlayabildiklerini, Meclis önünde büyük bir hezimete uğrayabileceklerini söylüyor, bu sebepten ötürü Mecliste aporu Bölükbaşının savunması gerektiğîni belirtiyordu. Üstelik Bölükbaşı kendilerine büyük çapta malzeme vereceğini söylemiş, ama bir tek kelime dahi söylememiş, minnacık bir yar-

dunda bulunamamıştı. Erdemir liderinden, ağzı lâf yaptığı için raporun müdafaasını yapmasını istiyordu. Bölükbaşı ise buna yanaşmamaktaydı. Aralarında patırdı ayyuka çıkınca, MP li milletvekillerinin büyük bir kutlunda iri kıyım lidere karşı bir hareket başladı. Zaten kimse bu ekzantrik liderden memnun değildi ve parti sermayeyi kediye yüklemek üzereydi.

Sinirleri son zamanda esasen bocuk olan Bölükbaşı bu kadar baskıya dayanamadı. MP liderinin, eşiyle de aralarında bazı noktalarda geniş çapta anlaşmazlıklar vardı. MP li politikacı, talebelik devrinden kalma bazı itiyatlarını politikada ün yapmasına rağmen terkedememişti. Gece âlemlerinden hoşlanıyordu. Bir başka merakını da böylece tatmin ettiğinden -MP. lideri gazetelerin birinci sahifelerinde görünmeyi çok sevmektedir! -sazlı meyhanelerde sık sık görünüyordu. Aile içinde bu davranış bazı sızıltılara meydan vermekteydi. Bayan Bölükbaşı bu anlaşmazlığı bundan bir müddet evvel eşinden ayrılmaya kadar götürmüştü.

Cumartesi akşamı, Bölükbaşı ailesinin komşuları MP li politikacının evinden bazı nahoş tartışma sesleri duydular. Aile içerisinde yeni bir karışıklığın başlangıcı olan tartışma epey uzun sürdü. Saat 11.30 sıralarında sesler kesildi.

Ertesi sabah, Bölükbaşı ailesine bazı dostlar ziyarete geldi. Bayan Bölükbaşı, gelenlerle bir müddet oturdu. Hiçbir şey sezdirmeden durumu idare etti. Saat 10 sıralarında yanına iki kızım alan Bayan Bölükbaşı evden çıktı. Bayan Bölükbaşının sonradan İstanbula gittiği söylenmişse de, babasının Ankaradaki evine gittiği bilinmektedir. Olay cereyan ettiği sırada da babasının evinde bulunmaktaydı ve bazı yeni kararların arefesindeydi.

İşte o pazar Bölükbaşı. bütün bunlardan dolayı büsbütün sinirliydi. Öğleden sonra kapıcısına 50 lira verdi. Bir kâğıdın üzerine Luminal, Nembutal, Doriden... isimlerini yazıp eczaneden almasını söyledi. Kapıcı Maltepe civarındaki bir nöbetçi eczaneden istenilenleri temin etti ve MP liderine getirdi.

Bölükbaşı bunları sırayla masasının üzerine dizdi. Evvela bir iki tane aldı. MP li politikacı nümayişin bu kadarla kalmasını arzulamamış olacak ki. kapıcıyı tekrar çağırdı. Luminal tüpünü verip kendisine bir tüp daha almasını söyledi, Kapıcı bu defa şüphelenmiş olacak ki bir parça dolaştıktan sonra bulamadığını belirtip, işin içinden sıyrıldı.

Hastalık hastası

Günün bundan sonraki kısmı MP lideri için, bazı nöbetlerin gelip gitmesi şeklinde geçti. Oğlu Deniz annesiyle gitmediğinden evdeydi. Bazı dostları kendisini ziyarete geldiler. Akşam 18.30 civarında yalnız kalmak istediğini belirten hareketler yaptı ve ahbapları gittiler. Sadece kardeş çocuğu Süleyman Türkmenoğlu, Bölükbaşıyla kaldı.

Türkmenoğlu ve MP li politikacı devamlı olarak iki meseleden bahsettiler. Bölükbaşı evvela eşinden sonra partisinden yakındı. Türkmenoğluna intihar edeceğinden dem vurdu. Saat 20.30 sıralarında MP Genel Merkezine, telefon etti ve kendisine antetli zarf getirmesi için MP sekreteri Kenan Harundan ricada bulundu. Harun eve geldiğinde kapıyı kendisine Türkmenoğlu açtı. Harun zarfları bırakıp çıktı.

Bölükbaşı bundan sonra traji-komik hikâyenin son faslına geçti. Bir iki Luminal daha aldı. Türkmenoğiunu yolladı ve kendisini yalnızlığa bıraktı!

Saat 24'e doğru Bölükbaşı hazırlığını tamamladı. Diğer ilaçları imha etti ve içtiği zehabına kapılınması için 'boş tüpleri masa üzerine sıraladı. -Bilahare tabibler, bu tipik hareketin isteri nöbetine tutulanlarda görülen bir hareket olduğunu belirtmişlerdir. Pek az sonra da ilaçlar tesirini gösterdiğindin yavaş yavaş sızmağa başladı. Bu arada oğlu Denize, Türkmenoğluna haber iletmesini söyledi. Deniz ilk telâşla kapıcıya haber verdi. Kapısı geldiğinde Bölükbaşı kendinden geçmişti. Az sonra Türkmenoğlu da geldi. Yaka paça MP liderini hemen köşe başında buldukları bir otomobile attılar ve Gülhaneye yolladılar

Siyasi nutuk..

Bölükbaşının macerası burada Ditmedi. Gülhanede yapılan ilk müdahaleden sonra bir müddet uykuda kaldı, sonra sabaha karşı açıldı. Saat 10 sıralarında tamamen kendisine gelmiş, verilen ilâçlar tesirini göstermişti. Devlet Bakanı Vefik Pirinççioğlu ve Sirmenin ziyaretini savdıktan sonra doktorlarla sohbete bile başladı.

Kliniğin yeni hastasından en fazlı zarar gören, hemen yanındaki odada sarılıktan yatmakta olan Bayan Akbil oldu. Bayan Akbil Pazartesiyi Salıya bağlıyan gece gözünü kırpamadı. Aradakı kapıdan, seslerin hepsini duyuyordu ve sabaha kadar siyasi nutuk dinledi. MP lideri uykusunda devamlı sayıklamış ve nutuk çekmişti. Bayan Akbil sabahleyin taburcu edilmesini rica etti ve politikadan fazlaca - bir diplomat eşidir - hoşlanmadığından hastahaneden ayrıldı.

Salı günü Bölükbaşı, resim çektirecek kadar kendisine gelmişti. Bu arada İstanbuldan geldiğini söyleyen eşi kendisini ziyaret etti. Esas gümbürtü Çarşamba sabahı koptu. MP li politikacı lokomotif meselesiyle ilgili olarak Meclise gideceğini belirtti ve ısrarla doktorlardan kendisini taburcu etmelerini rica etti. Nabız normaldi. Tansiyon 12 civarında bulunuyordu.

M. P. lideri Bölükbaşı hastanede ailesi ile
Mizansen

Doktorlar bu fazla ısrara dayanamadılar. bir takviye yaptılar ve Bölükbaşını sokağa çıkmaya hazır duruma getirdiler!

Bölükbaşı Meclise geldi ve Grup Başkanlığı odasında "Geçmiş olsun" temennilerini kabul etti. Böylece, kendisinden şikâyetçi arkadaşlarına ne kadar vefakar, ne kahraman, dâvasına ve işine nasıl bağlı bir lider olduğunu göstermiş ve onları mahcup etmiş bulunuyordu. Lokomotif işini bizzat 'savunacaktı. Gazete fotoğrafçılarına pek mesut şekilde pozlar verdi, nükteler yaptı. Bazı gazeteler bu vesileyle "Anadolu Aslanı" nın dehşetengiz hayatın, tefrikaya başlamışlardı. Bu arada aynı gazeteleri süsleyen bir başka haber Behiye Aksoyun eşinden ayrıldığıydı.

Alican Amerika dönüşü gazetecilerle konuşuyor

Pişmiş aşta soğuk su buldu

Çarşamba günü Bölükbaşı Meclise geldi ama, lokomotifler gelmedi.

Anlaşılan her yiğidin bir yoğurt yiyişi olduğu gibi her politikacının da bir, kendisinden bahsettirme' metodu vardır ve Bölükbaşınınki budur!

Hükümet

Ağız kavgası

(Kapaktaki kediler)

Perşembe günü T.B.M.M. nin birleşik oturumunda Lokomotif Meselesiyle ilgili görüşmeler devam ederken bir haber birden kulaktan kulağa yayılmağa başladı. Haber, akşama doğru bütün Meclisi kapladı: Müstafi İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata Senatoya verdiği ve Sağlık Bakanı Azizoğlunu hedef tutan önergelerini geri almış ve böylece tükürdüğünü ya lamıştı.

Y.T.P. liler habere pek sevindiler. O sırada Bekata Mecliste olmadığı için, haberi kendisine teyid veya tekzip ettirtmek İmkânı bulunamadı. Bekata; Perşembe akşamı saat tam 20'de bir AKİS muhabirine bu konuda şöyle dedi:

'— Haberin aslı faslı yoktur. Bunu malûm bir çevre çıkarıyor. Bekata tükürdüğünü yalayacak, İddiasını ispattan - korkacak adam değildir. Hiç bir önergemi geri almadım ve aksine yenilerini hazırlamakla meşgulüm. Görüşmeler başlayınca bir sıra önerge daha gelecek. Tekrar ediyorum, haberin asta faslı yoktur!"

Günlerdir nalkoyunu meşgul etmekte olan Bekata -Azizoğlu çekişmesi, hafta içinde Perşembe günü had safhaya vardı. Bunun sebebi, Amerikada bulunan Y.T.P. Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Ekrem Alicanın yurda dönmüş olmasıdır.

Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican, yurda, yüzünde samimi bir tebessüm, yüreğinde iyi niyetlerle döndüğünde, Koalisyonda gene bir sarsıntı belirtileriyle karşıkarşıya geldi Alican, aslında pek iyimser bir kimse değildir. Sık sık, Hükümet içinde elinin kolunun bağlı olduğu ve işlerin iyiye gitmediği yolunda, tamamen hissi beyanlarda bulunmak ve muhtıralar kaleme almakla-meşhurdur!.

Fakat, Amerika seyahati, 1 numaralı Başbakan Yardımcısının bazı kanaatlerini değiştirmiş, gülmez yüzüne bir tebessüm kondurmuştur. Maliye Bakanı Melen ve Ekrem Alican, Amerikada çok sıcak bir hüsnü kabul görmüşlerdir. Başkan Kennedy kendileriyle uzun sohbetde bulunmuş ve Türkiye hakkında son derece iyi adiler etmiştir. Türkiyede iktisadi durumun günden güne iyiye gittiği ve Türk demokrasisinin dost Amerikaya güven verdiği amerikalı dostlar tarafından belirtilince, Alicanın karamsarlığı yerini neşeye bırakmıştır. '

Amerikaya çatık kaşlı giden 1 numaralı Başbakan Yardımcısı Alican Amerikadan neşeli döndü ama, ne yazık ki işleri pek de iyi bulmadı. Hükümette Bekata-Azizoğlu olayı patlak vermiş, karşılıkta ithamlar sıralanmış ve nihayet İçişleri Bakanı istifa etmişti. .Azizoğlu ise Meclis kürsüsünden Bekataya hücum ederek, kendini temize çıkarmağa çalışmış, sonra da, gerekirse çekileceğini ima etmişti. Olaylar, Koalisyonun istikbali bakımından hiç de verimli görünmüyordu. Fakat iyimser Alican daha aya-

ğını yere basar basmaz gazetecilere bir beyanat verdi ve meselenin hiç de bir Koalisyon meselesi olmadığını, bir dedikodu yüzünden Bakanların nar canmasırun doğru olmıyacağını ifade etti. Perşembe günü ise, T.B.M.M. nin birleşik toplantısında Lokomotif Meselesi görüşülürken, kuliste gazetecileşöyle dedi:

" - Amerika bizim iktisadî durumumuzla çok ilgileniyor. Ancak, bizden de bazı bekledikleri var : Bir takım iç meselelerimizi halletmemiz ve tediye muvazenemizi normal hale getirmemiz... Tabii, oldukça güç... Ama, ben ümitliyim. Bunlar halledildikten sonra bize yapacakları yardım çok büyük olacak..."

Bir gazeteci:

"— Ama, Koalisyonumuz sağlam değil mi efendim?" diye sordu.

Alican güldü ve :

"— Siz daha iyi bilirsiniz. Siz nasıl görüyorsunuz?"

Sonra gülümsemesini arttırarak ilâve etti :

"— Biz çok medenileştik. Yeni bir koalisyon icadettik. Hem Muhalefet, hem Hükümet birlikte yürüyor. Bu da yepyeni bir Koalisyon tarzi..."

Tam bu sırada, çekişmenin 2 numaralı kahramanı Yusuf Azizoğlu göründü ve Alicandan tarata hiç bakmadan, Koalisyon koridorundaki yüksek kısma doğru ilerledi ve kendisini karşılayan Doğulu milletvekillerinin masasına oturdu. Azizoğlunun arkasından Devlet Bakanı Raif Aybar çıktı ve Alicana doğru yürüdü. İtakat nüden. Azizoğlunun ileride oturduğunu farkedince, heyecanla bağırdı:

"- Azizoğlunu! Ne haber, nasılsın?..."

Hitaptaki, üzülen bir kimseye karşı gösterilen yakınlık havasını gazeteciler sezdiler. Azizoğlu boy ununu büktü ve cevap vermedi.

Yusuf Azizoğlu

Bir sizden, bir bizden

Raif Aybar

Ortadaki adam

Yufka yürekler

Bekata - Azizoğlu çekişmesi Y.T.P. Grupunda yeni cereyanlar doğurdu. Grupta Alicana karşı olanlar - Öçten Grupu- kuvvetli bir kulise giriştiler. İleri sürdükleri iddia şuydu: Alican, sırasında pire için yorgan yakacak celâdeti gösterir... Mesele bir şeref meselesi olunca da umursamaz bir tavır takınır. Bu işler böyle yürümez. Alicanın ne düşündüğü belli değildir. Azizoğlunun feda edilmemesi şarttır. Aksi halde parti bölünür.

Hattâ, bu Grupun ileri gelenlerinden Tahsin Türkay şöyle dedi:

"— Bu nasıl liderliktir?! Böyle liderlik miderlik olmaz!.."

Aslında, Öçten Grupunun kulisinin altında yatan taktik şudur:

Azizoğlu tutulacak ve Doğulu milletvekillerinin kendi taraflarına çekilmesi sağlanacaktır. Böylece Alican maniası aşılacak, Azizoğlunun suyu ise daha sonra ısıtılacaktır.

Doğulu milletvekilleri bu masalı yutmadılar. Fakat Azizoğlunun çekilmesine de gönülleri bir türlü razı ol-

madiği için, Alicana baskı yapmağa karar verdiler.

Çekişmenin kahramanı Yusuf Azizoğlu ise, kendisi hakkındaki Meclis Tahkikatı açılması kabul edilirse. çekilmeğe karar verdi. Zaten Alicanın, Amerika dönüşü Y.T.P. li Bakanlarla yaptığı konuşmada da bu husus üzerinde durulmuştu. Alican, haklı veya haksız, bir Bakan için Koalisyonun bozulmasına taraftar görünmüyordu. Hattâ, böyle ufak tefek dedikodular için Bakan harcanmasına da razı olmadığını beyan ediyordu.

Alicanın bu taktiği Y.T.P. li Bakanları bile memnun etmedi. Haftanın ikinci yarısında Y.T.P. içinde Bekata - Azizoğlu çekişmesi, günün kara-ra bağlanamayan konusunu teşkil evti. Bilinen, Alicanın henüz fırsat bulup, Başbakan İsmet İnönü ile bu konuyu görüşememesiydi Zaten kördüğüm de buradaydı ya...

Sır küpü

Madalyonun öbür taratınca ise C.H.P. nin Ankara senatörü Hıfzı Oğuz Bekata bulunmaktaydı Bekata, İçişleri Bakanlığından aniden istifa ettikten sonra, evvelâ Senatoda, birkaç gün sonra da Mecliste Azizoğlu tarafından itham edildi. Azizoğlu,- Bakataya âdeta sövercesine hitap ederek, onun kendisi hakkındaki ithamlarını cevaplandırmağa çalıştı. Bakata ise bu yeni tecavüzlere cevap vermek imkânına sahip olamadı.

Bekata şansını bir defa Senatoda, bir defa da T.B.M.M. nin birleşik toplantısında denemek istediyse de, buna da imkân hasıl olmadı. O da hazırlıklarını ikmal edip, Senato gündemine alman sözlü sorusunun sırasını beklemeğe başladı.

Perşembe günü, C.H.P. nin Ankara senatörü Bekata, Meclise şöyle bir uğradı ve kapıda kendisini karşılayan bir gazeteciye bu konu ile ilgili olarak şöyle dedi:

"— Fuat beyle görüştüm. Bugün söz almam imkânsız. Fakat hazırlığım tamdır. Sizden ricam şudur : Konuşmalarımı dikkatle takip edin ve umumi efkâr kimin haklı olduğunu anlasın."

SuC.H.P.nin

Övünmek istedikleri zaman C.H.P. liler, "Bizim partimiz Devlet Adamı ambarıdır" derler. Doğrudur da-. Gerçekten bir çok kıymetli, dirayetli, tecrübeli ve becerikli siyaset adamı bu partinin *kadrosu içindedir ve memleket hayatında rol oynamaktadır.*

Ama bir partinin böyle kimselere sahip olması başkadır, bunları en iyi yerde kullanmasını bilmesi başka-. Zira siz dünyanın en iyi kaptanını vinççi, en iyi makinistini kaptan, en iyi vinççisini makinist diye kullandınız ve kazanı dünyanın en iyi garsonuna ısıttırıp yolculara servisi dünyanın en iyi ateşçisi ile yaptırdınız mı geminizin karaya oturması işten bile değildir.

. Galiba, C.H.P. nin "Çabalama kaptan, ben gidemem!" hali de bunun neticesidir. Geliniz, ambardan bir avuç Devlet Adamı olalım *ve bunların kabiliyetlerinin* ne *olduğunu inceleyip C.H.P. nin bunları nerelerde kullandığına bakalım..*

Turhan Feyzioğlu

Turhan Feyzioğlu: Mükemmel kültür sahibi, mükemmel lisan bilen, söyleyeni anlayan, söylediği anlaşılan, dürüst, namuslu, inanılmaz derecede çalışkan, karşısındaki üzerinde daha İlk nazarda çek iyi tesir bırakan bir siyaset adamı. Sadece Plânlama Teşkilâtı, sadece Ortak Pazar onun bu taşıtlarının müsbet neticeleri sayılsa yeridir.

Fakat berbat bir parti adamı. Bir defa, daha politika bayatının başında kulise inmek suretiyle hataların en üyüğünü işlemiş, vasıflarının seviyesinde kalamamış üstelik ziyadesiyle telaşlı. Bir takım kurmuş ve bunu belli etmiş. Politikada oyunlar oynadığı intibaı var. Kendisine hücum edilmek istendi mi, kötü manasıyla "Kayserili" deniyor. Kısacası, sivri kir adam.

Bu Turhan Feyzioğluna bulunan görev : Hükümet ile Grup arasındaki münasebetleri tanzim!

Netice: Hükümet-Grup kanunu partilerin ittifakıyla münasebetlerinde tam bir keşmekeş.

•

Emin Paksüt: Hatıra gelebilecek en iyi müzakereci.

Emin Paksüt

Bu sahada üstüne adam yok. Düşünmek lâzımdır ki Partiler Kanunu gibi dikenli bir çıkarmıştır. Anayasa Komisyonunda bu vasfı sayasinde Anayasayı çok badirelen kurtarmıştır. Koalisyon görüşmelerinde müzakereciliği büyük avantajlar sağlamıştır. Bu sahada öyle üstattır ki en aykırı görüşleri kendi görüş içinde eritmesini daima bilmektedir.

Ama kendini beğenmiş, zatı, lüzumundan fazla konuşan, kaş yapayım derken göz çıkaran ve siyaset hayatında bu yüzden sempatik olmayan bir adam.

Bu Emin Paksüte bulanan görev : Bayındırlık Hakanlığı, sonra C.H.P. Genel Sekreter Yardımcılığı!

Netice: Bayındırlık Ba-

Bekata hazırlıklarından bahsetmesinin doğru olmayacağını belirtti ve Meclisten ayrıldı.

Koltuk kimin?

Bekata - Azizoğlu çekişmesi , böylece devam edip giderken, yeni içişleri Bakanının kim olacağı konusunda, teamül hilafı, tek kelime edilmedi. Ne gariptir, CHP içinde Bakanlık için a - yak oyunları yapılmıyordu!.. CHPde genel olarak, şaşkınlık hüküm sürüyordu. Gözler Başbakana dikilmiş, böylesi hallerde olduğu gibi, gene, "Paşa, bilir işini" denilmekteydi.

İlk ışık, perşembe günü öğle üzeri sızdı. Pirinççioğlu ve Öztrak Başbakan İnönüye öğle yemeğine davet edildiler. İki Bakanla Başbakan görüştüler. Bu görüşmede üzerinde durulan husus, İçişleri Bakanlığının kime emanet edileceğiydi. Öztrak, Tekel Bakanlığında aşırı derecede muvaffak olmuştu. Tekel camiası içinde seviliyor ve Bakanlığını tıkır tıkır işletiyordu. Ancak, İçişleri Bakanlığı koltuğu her boşaldığında, ilk akla gelen isim, Öztraktı. Genç politikacı ise, bu defa, İçişleri Bakanlığı koltuğuna pek yaklaşmıyordu. Üstelik CHP Grupu, Öztrakın yıpranmasına taraftar değildi.

Pirinççioğluna gelince, onun tek mazereti sıhhatiydi. Tahsili, kültürü ve çalışma tarzı bakımından Pirinççioğlu kusursuzdu. Bu sebepten, kendisi üzerinde bilhassa duruluyordu, Ama, Devlet Bakanı, vekâlet ettiği İçişleri Bakanlığındaki mesai arkadaşlarına ve onu takiben Dinçere daha iki gün evvel şöyle demişti:

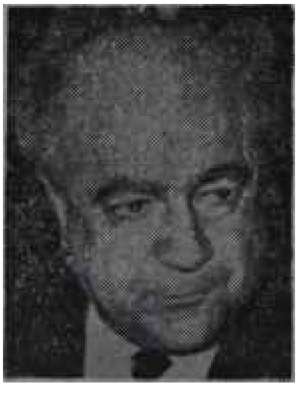
"— Benim sıhhatim bu yükü kaldıramaz. Ben, sabah kalktığımda, bir yığın ilâç alıp kahvaltıya oturan bir adamım. Burada bir hafta, çalıştım m. bir hafta hasta yatmam gerekiyor..."

Bu iki isimden başka CHP içinde Hüdai Oraldan bahsedilmektedir. Ancak sonuç, Başbakan İnönünün Alicanla bu konuda görüşmesinden sonra alınacaktır. Şimdilik, ortalığın durulması beklenmektedir. Sular duruluncaya kadar Pirinççioğlu, ilaç adedini bir parça fazlalaştıracağa benzemektedir.

işleri

kanlığında bütün işlerin yatması ve C.H.P. içinde neredeyse Kenan Esenginin popüler bir adam haline ger-

Hıfzı Oğuz Bekata: Mükemmel bir kürsü adamı, az ciddi veya çok basit kimseler üzerinde inanılmaz tesir yapan bir tip. Çok komitan, konuştuğu incir çekirdeğini doldurmayan, ama tonu ve kalıbı ile inandırıcı olan bir politikacı. Kabineye ilk olarak Diyanet İşleriyle meşgul Devlet Bakanı olarak girmiş ve bütün din aiamlarını, hacıları, hocaları fethetmiş, onların meselelери üzerine eğilmiş, onları kendisine aşık etmiştir. Arkadaşlarının kullandıkları 'Şeyhülislam" sıfatını tam manasıyla hak etmiştir.

Hıfzı O. Bekata

Bu Hıfzı Oğuz Bekataya serilen görev : İçişleri Bakanlığı!

Netice: Malûm.

*

Coşkun Kırca : Düşünülebilccek komisyon adamlarının en iyisi. Ne kadar iş verirseniz veriniz, hepsinin üstesinden gelecek bir çalışma gücüne sahiptir. Kültürlü, bilgili, kafası işleyen bir genç siyaset adamı. Dürüst, namuslu, ehliyetli. Dosya tinerinde ondan iyisi yoktur. Reaksiyon işleri için biçilmiş kaftandır.

Ama, siyaset hayatında azami derecede antipatik. Kürsüye bir çıktı mı, evlere şenlik : Duruğu favul, bakışı favul. elini beline koyusu favul, cırtlak sesi favul. Bir insan konuşurken en talihsiz kelimeleri nasıl böylesine bir başarıyla bulup söyler, hayret.

Coşkun Kırcı

Bu Coşkun Kırcaya verilen görev : Grup sözcülüğü!

Netice: Kırca ak dedi esi, Meclis kara diye karar alıyor.

Fahir Giritlioğlu : Kendi halinde, halim selim, milletvekillerinin eline daha fazla para geçmesini sağlayacak bir teklifin sahibi olduğu için meslekdaşları arasunda pek sempatik, ağzına vur, lokmasını al tipi bir iyi adamdır. Aklı öyle şeytanlığa, sağ gösterip sol vurmaya, bir şey söleyip başka şey yapmaya erenlerden değildir. Denilene inanır, herkesi kendi gibi bilir. Bir Dilekçe Komisyonu, veya Tapu-Kadastro çalışmaları için biçilmiş kaftandır.

Bu Fahir Giritlioğluya, bir üyesi M.P. nin meşhuru Memduh Erdemir, bir üyesi A.P. nin ziyadesiyle şöhretlisi Mehmet Turgut olan ve bin parmağın oynadığı Lokomotif İhalesini Tahkik Komisyonunun C.H.P. adına üyeliği verilmiştir!

Netice: Oyuna gelen bir koca C.H.P.

Fahir Giritlioğlu

İŞ ALEMİ

Kanunlar

Uyusun da büyüsün.

Büyük Millet Meclisinde kanunlaşmak üzere kuyruğa girmiş bir sürü tasarıdan bir tanesi de Serbest Mail Müşavirlik Kanunu Tasarısdır. 949 yılında, vergi reformunun hazırlanması sırasında serbest mali müşavirlik müessesesi, Vergi Usul Kanunu içinde bir bölüm halinde olacaktı. Fakat kanunun Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi esnasında avukat milletvekillerinin faaliyetiyle ve çok az bir farkla reddedildi

1949 yılından bu yana, Serbest Mail Müşavirlik Kanunu Tasarısı, bir kere 1955'te ele alındı, fakat Meclis devresi bittiği için kadük oldu. 1938 yılında yeniden bir tasarı hazırlanıyordu, fakat kendi haklarına tecavüz edildiği iddiasıyla tasarıyı avukatlar gene baltaladılar. Böylece birçok teşebbüslera rağmen, Mali Müşavirler Kanun Tasarısı bir türlü kanunlaşamadı.

Sen olarak 1862-1963 yıllarında Vergi Reform Komisyonunda bu konu ele alındı. Müstakil bir kanun tasamı hazırlandı. Maliye Bakanlığı, hazırladığı bir ön-tasarıyı bütün bakanlıklara ve üniversitelere gönderdi. Vergi Reform Komisyonu ve Plânlamadan alınan fikirlerle de hazırlanan steril bir tasan Millet Meclisine 19 Temmuzda sevkedildi. Tasarı halen Meclis gündeminde bulunmakla ve ilgililere sorulunca da, " Bu çarşamba, görüşülmeye başlanacak" cevabı atınmaktadır. Alâkalılar, "bu Çarşamba"yı hep "Son Çarşamba" olarak ifade etmektedirler.

Serbest Mali Müşavirlik Kanunundan çeşitli faydalar beklenmektedir.

Bir kere, sermaye piyasasının teşekkülünde büyük rol oynıyacağı Ümit edilmektedir. Memleketimizde kuvvetli anonim şirketlerin yokluğunun bir sebebi de, hakem rolü oynayarak sağlam raporlar verecek elemanların bulunmamasıdır. Serbest mali müşavirlik müessesesi bunu sağlayacak ve şirketlerin malt durumları hakkında ciddi bilgilerle mücehhez raporlar hazırlayacaktır.

Aynı şekilde yabancı sermayenin memlekete celbedilebilmesi için kanuni garantiden gayri, ekonomik durumları sıhhatle aksettirecek tarafsız bir meslekî teşekkülün varlığını, da bu kanun sağlayacaktır.

Öte yandan, işletmecilik gün geçtikçe muazzam gelişmeler kaydetmektedir. Bunlara istatistik, plân, elitçe vesaire gibi esasları getirmek suretiyle işletmelerin rasyonel şekilde işlemesini, bu kanunun temin edeceği muhakkaktır.

Bunların yanında, asıl önemli fayda, mevzuattaki herhangi bir işadamının nüfuz edemiyeceği incelikleri malt müşavirlerin gözönüne alarak bir beyannameyi tertip ve tasdik etmesidir.

Bundan gayri, Maliye teşkilâtının işi de bu kanunla bir hayli kolaylaşacaktır, zira yeminli mali müşavirlerin tasdik ettiği beyannamelerin Maliye teşkilâtınca kontrolüne lüzum kalınıyacaktır.

Müşavirlerin görevleri

Mali müşavirlerin yapacakları işler hakkında tasanda aynen şöyle denilmektedir:

"Mali müşavirle!, müesseselerin muhasebelerini kurmak, muhasebe, mali kanunlar ve bunlarla uygulamalarıyla ilgili işleri düzenlemek ve bu konularda istişari mütalaada bulunmak, bilanço, beyanname ve rapor tanzimi, murakabe, inceleme, tahlil tasdik ve bilirkişilik gibi işleri yapacaklardır.

Ayrıca, idarenin veya ilgililerin isteğiyle idarî mercilerde yazılı veya sözlü açıklamada bulunmak, bundan gayri gerçek ve tüzel kişilere ait haklan ve müdafaayı tazammun etmemek üzere gene bu işlerle İlgili olarak İdarî yargı organlarında yazılı ve sözlü açıklamada bulunabilecekleri gibi, ilgili dosyalar üzerinde de inceleme yapabileceklerdir."

Tasarının bu ifadesinden, malî müşavirlerin, gene avukatların hışmına uğramamak için gayet ihtiyatlı davrandıkları anlaşılmaktadır.

Oysa ki Almanya ve Amerika gibi memleketlerde idarî yargı organlarında mali müşavirlerin tam temsil yetkisine sahip oldukları bir yana, memleketimizde de iş adamları bu şekilde sınırlı açıklamadan pek hoşlanmamaktadırlar. Fakat tasarının senelerden beri Mecliste bir türlü kanunlaşamaması, yoğurdu üfleyenlerin adedini bir hayli arttırmıştır.

Tasarının gerektirdiği şartları haiz olmayanlar, malî müşavir sıfatı kullanmadan çalışabilecekler, sadece bu müessese ile meslek mensuplarına tanınan ilgili mercilerde mükellef lehine teknik isahat verme hakkından faydalanamıyacaklardır. Böylece malt müşavirlerin, yaptıkları işin hesabını vermek imkânına sahip olabilecekleri anlaşılmaktadır. Yeni tasarıyla serbest malî müşavirlik, doktorluk veya mühendislik gibi bir meslek haline gelmektedir.

Müşavir olabilme şartları

Malî müşavir olmak için şu şartları haiz olmak lâzımdır:

1 — Hukuk, İktisat, Siyasal Bilgi - ler veya Yüksek Ticaretten mezun olmak;

2 — İki yıl bir malî müşavir yanında staj yapmış olmak;

3 — Açılan imtihanda muvaffak olmak...

4 yıl malî müşavirlik yapanlar, ikinci bir sınava girip yeminli .malî müşavir sıfatım haiz olabileceklerdir. Yeminli malt müşavirler, beyan tasdiki yetkisine sahip bulunmaktadırlar. Yeminli malî müşavirler, beyan tasdikinde görecekleri yanlışlıklar dolayısıyla mükellefi tecziye etmeyecekler, sadece yanlışlığı düzelteceklerdir.

Tasarıda, tasdik şu şekilde tarifedilmektedir : "Beyan sahibinin defter, hesap, kayıt ve belgelerine dayanılarak beyanlarının doğruluğunu ve mevzuata uygunluğunu incelemek ve varılan sonucu kanaatıyla birlikte rapora bağlamaktır."

Yeminli malî müşavir tarafından tasdik için yapılan inceleme, işletmecilik, muhasebe tekniği ve mevzuat bakımından incelenebilecek hususlara inhisar etmektedir. İlgili devlet memurlarının, yani hesap uzmanlarının bunu aşan yetkileri yeminli malî müşavirlerde yoktur.

Mükellefin yeminli malî müşavire beyan tasdik mecburiyeti olmadığı gibi, beyannamenin verilmesinden sonra da tasdiki yaptırmak kabildir.

Tasarıda, serbest malî müşavir olmak için bazı kolaylıklar da gösterilmiştir Meselâ kanunun konusuna giren teşekküllerde çalışanlar, bir yıl stajla serbest malî müşavir olabileceklerdir. Yeminli malî müşavir olmak için de, dört yıl serbest malî müşavirlik yapmadan, bir yıl staj görerek imtihana girmek imkânı sağlanmıştır.

On yıl çalışan hesap uzmanları ile maliye müfettişleri, sınava girmeden yeminli olabileceklerdir. Ayrıca, üniversitelerde İşletme İktisadı, Maliye ve Muhasebe profesörleri doğrudan doğruya yeminli olabileceklerdir.

Tasanda serbest malî müşavirler, Odalar ve Odalar Birliği Teşkilâtı gibi bir teşkilât haline getirilmektedir. En az 50 meslek mensubunun bulunduğu yerde Odalar, Ankarada da Birlik kurulacaktır.

Şu avukatlar olmasa...

Kanun yürürlüğe girdiği takdirde, en az üç yıldan beri meslekte bulunanlar, gerekli belgeleriyle imtihansız serbest malî müşavir olabileceklerdir. Bir yıl sonra da yeminli malî mücavir imtihanına girebileceklerdir. Gerekli okullardan diploması olmayanlar, bu geçici hükümden tabiatıyla faydalanamayacaklardır,.

Serbest malî müşavirlik müessesesi, Birleşik Amerika, İngiltere, Almanya. İtalya ve İsviçre gibi memleketlerde kurulmuş bulunmaktadır. Beyan esasına dayanan vergilerin kontrolü sadece devlet tarafından yapılamamaktadır. Beyan esasında da sadece mükellefin beyanına göre tarhiyat yapıldığına göre, gaye, mükellefi doğru beyana sevketmek olmalıdır ki, ancak mali müşavirlik müessesesi bunu sağlayabilecektir. Zira hesap uzmanı ve yardımcısı olarak Maliye Bakanlığının elinde 200-220 eleman vardır. Bunlarla da mevcut beyannamelerin ancak yüzde 3'ü kontrol edilebilmektedir. Bu sebeple tasan kanunlaştığı takdirde cidden büyük bir ihtiyacı karşılayacaktır. Karşılayacaktır ama, avukatların gadrina uğramazsa, tabii!..

Uyan Sunam

Fasih İNAL

Bundan dört ay önce, AKİSte yazdığım son yazı, 6570 sayılı Kira Kanununun 2 ve 3. maddelerini iptal eden Anayasa Mahkemesi karan ile ilgiliydi. Tuhaf tesadüf, uzun bir hasatlıkla geçen dört aydan sonra ilk yazım gene Kira Kanunu ile ilgili oluyor.

26 Eylül, Anayasa Mahkemesinin almış olduğu İptal kararının yürürlüğe girmesi tarihidir. Bu sebeple "Kiracı - Malsahibi" münasebetlerinde 26 Eylülden itibaren muazzam bir keşmekeşin başlayacağı -sanki ondan önce yokmuş gibi!- fazla kehanete muhtaç bir husus olmasa gerekti. Kaldı ki. Resmi Gazetede 31 Mayıs tarihinde yayınlanmış olmasına rağmen. Anayasa Mahkemesinin 6570 sayılı kanundaki 2 ve 3. maddeleri iptal ettiği -gazetelere kadar geçtiğine göre Hükümet tarafından en geç Şubat ayında bilinmekteydi. Demek ki sekiz ay önce Kiracı-Ev sahibi münasebetlerinin bir çıkmaza girmek üzere olduğu anlaşılmıştı.

Bunu önlemek için ne yapıldı? Evvelâ ilgililer tarafından her zaman olduğu gibi fiyakalı demeçler çekildi. 26 Eylüle kadar yeni hükümlerle kira mevzuatının normal bir hale geleceği, hattâ eski kanundaki maddelerin iptal edilmesinin bir bakıma iyi bile olduğu ifade edildi.

Ondan sonra, komisyonlar çalışmalara başladılar. Resmi sektörde ayrı, özel sektörde ayrı; mülk sahiplerinde ayrı, kiracılarda ayrı komisyonlar-

Bu arada, yeni tasan hazırlandı, hazırlanıyor derken, 26 Eylül gelip çativerdi!..

Şimdi -aşağı yakan herkesin ya kiraladığı, ya da kiraya verdiği bir evi olduğuna göre- bütün Türkiyede, şehirlerde oturanlar, şaşkınlık ve kararsızlık içinde bulunmaktadırlar.

Esasında, şimdi kira işi var da bu konudan bahsediyoruz. Yoksa hangi meseleye el atsanız, hiç olmazsa birkaç aylık gecikmeyle karşılaşılması mukadderdir. Tabii senelerce geciken ve müzmin gecikme derdine müptelâ olan meselelerimiz de vardır.

İşte, Kambiyo ve Menkul Kıymetler Borsası Kanunu 17 yıldan beri; işte İcra ve İflâs Kanunu 13 yıldan ben; İşte, Serbest Mali Müşavirler Kanunu 10-12 yıldan beri bekliyorlar. İşte, Arttırma - Eksiltme Kanunu; işte Maden Kanunu; işte. Ticaret ve Sanayi Odaları ile Borsaları Birliği Kanunu- Bütün bunlar sanki kira kanunundan daha mı az önemlidirler?

Ama beklerler ve komisyonların, raportörlerin çekmecelerinle, dolaplarında derin bir uykuya dalmış uyurlar.

Haddizatında bu tutumlarıyla memleketin gidişine de ayak uydurmaktadırlar ya! Zira, hakikati halde hepimiz uykuya dalmış, uyuyor değil miyiz?

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Batı-Doğu

Yeni bir adım

Geride bıraktığımız hafta içinde, şimdiye kadar soğuk harbin her türlü patlamalarına tanık olmuş Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yeni yeni iyimserlik havaları esiyordu. O kadar ki, zaşta İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Home olmak üzere, söz alan birçok temsilci, artık soğuk harbin sonunun gelmiş olduğunu söyleyecek kadar ileri gittiler. Gerçekten, hafta içinde bu iyimserliği haklı çıkaran bir gelişme olmuş, Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği nükleer silâhları uzay dışı tutmak konusunda fikir birliğine vardıklarını açıklamışlardı.

Dean Rusk ve Groymko sohbet ediyorlar
Tatlı yiyelim tatlı söyleşelim

Nükleer denemeleri yasaklayan Moskova anlaşmasının ardından gelen bu ikinci gevşeme adımı, hiç şüphe yok, bütün dünyâda bunu yenilerinin izleyeceği konusunda tatlı ümitler yarattı. Meselâ, Kehnedy'hin geçen haftalarda Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yaptığı bir konuşmada ortaya attığı "Aya ortak yolculuk" fikri neden, soğuk harbi sona erdirmeye doğru üçüncü adım olmasındı? Moskova bu fikri bir süre yorumlamaktan, hattâ rus halkına duyurmaktan kaçınmış. fakat sonra Pravdada çıkan bir yazının aracılığıyla, gelecekte böyle bir yolculuğun pekâlâ düşünülebileceğini açıklamıştı.

İki blok arasındaki yakınlaşma böylece devam edip giderken, bundan önce olduğu gibi geçen halta da etrafta başka hava çalanlar olmadı değil Meselâ Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda konuşan Küba temsilcisi .Carlos Lechuga, Amerika Kübaya karşı düşmanca davranışını değiştirmedikçe, ne nükleer denemeleri durdurma anlaşmasının, ne de diğer tedbirlerin dünya barışını kurtarabileceğini ileri sürdü. Diğer yandan Pekin hükümeti de, Washington ile Moskova arasında varılan yeni fikir birliğini fırsat bilerek, Sovyet idarecilerini marksçı - leninci doktrinden ayrılmakla suçlandırmaya devam etti. Buna karşılık Ruslar da, bir kere daha, dünyayı barış. yoluyla komünistleştirmenin de mümkün olduğunu savunarak asıl amaçlarını belirtmekten geri kalmadılar.

Geçen hafta iki blok arasındaki yakınlaşmaya karşı yükselen seslerin Diri de Batıdan, Fransadan geldi. Washington'a bir Ziyaret yaparak Başkan Kennedy ile 90 dakika, Amerikan Dışişleri Bakanı Dean Rusk'la da iki buçuk saat görüşen Fransız Dışişleri Bakanı Couve Murville, gazetecilere verdiği bir demeçte, Batı - Doğu münasebetleri konusundaki fransız görüşünde hiçbir derişiklik olmadığını açıkladı. Bilindiği gibi, General de Gaulle, ortada kuvvetli bir Fransanın liderliğinde kuvvetli bir Avrupa belirmeden Doğu ile Batı arasındaki gerginliğin giderilemiyeceği kanısındadır.

Asıl güçlükler

İşin aslına bakılırsa, iki blok arasındaki yakınlaşma sağdan, ya da soldan gelen sesler yüzünden büyük bir zarara uğrayacak türden değildir. Bu yakınlaşmaya karşı yönelmiş gerçek tehlike, bir yılan gibi Avrupanın ortasında çöreklenmiş duran Almanya meselesidir. Birleşik Amerikanın Batı Almanya. Sovyetler Birliğinin de Doğu Almanyaya karşı yüklendikleri yüklemeler birbiriyle tam çatışma halindedir ve iki Almanyanın ya her iki bloku da tatmin edecek bir yoldan birleştirilmesi, ya da gürültü çıkarmadan yanyana yaşamaları sağlanmadıkça, gerçek bir gevşeme olmasını beklemek fazla iyimser bir hayaldir. Başka bir deyişle, gerçek bir gevşemeye gitmek istiyorlarsa, her iki taraf da Almanya meselesine hiç değilse görünüşü kurtaran bir çözüm yolu bulmak zorundadır.

Şimdiki duruma göre, ortada böyle bir çözüm yolu görünmüyor. Hem Adenauer başkanlığındaki Bonn hükümeti, hem de Ulbricht ve arkadaşları, var olan durumdan en ufak bir tâviz vermeye bile istekli görünmüyorlar. Washington ile Moskova da bunu biliyor olmalı ki, şimdilik nükleer denemeleri durdurmak, uzaya nükleer silahlar taşıyan yapma uydular atmamak, barışçı amaçlara çalışan atom reaktörlerini milletlerarası denet altına koymak gibi, Üzerinde anlaşılması yalnız kendilerine bağlı meseleler üzerinde duruyorlar, iki Almanyanın başına da yeni kuşaktan idareciler geçince, İki blok arasındaki gerçek yaklaşmayı önleyen en önemli meseleye de belki bir çözüm yolu bulmak mümkün olacaktır.

Güney Vietnam

İki ucu kirli değnek

Geride bıraktığımız hafta içinde, Güney Vietnamdaki budist keşişlerden bir tanesi daha Saygonun en işlek köşebaşlarından birine oturdu,

üzerine bir kova benzin döküp bir kibrit çaktı ve havaya yükselen alevler arasında, kılını bile kımıldatmadan, kendi kendini kül etti. Bu, Güney Vietnam diktatörü Diem'in politikasını protesto için son üç ay içinde kendini yakan budist keşişlerin altıncısıydı.

Olayı Saygonda dehşetle öğrenen yabancıların başında, Amerikan Savunma Bakanı McNamara ile Genelkurmay Başkanı General Taylor vardı. Amerikan savunma düzeninin en ileri gelen iki sorumlusu, Güney Vietnama, komünistlere karşı girişilen askerî harekâtı yerinde izlemek üzere gelmişlerdi. Oysa şimdi, elemle, komünistlerle yapılan savaşın hiç de sanıldığı gibi başarılı olmadığını, amerikan askeri uzmanları tarafından yetiştirilip amerikan yardımıyla silâhlandırılan Güney Vietnam askerlerinin cephede çarpışacak yerde şehirlerde budistlere karşı kullanıldığını görüyorlardı. Bu gerçek şimdiye kadar Saygondaki yabancı muhabirler tarafından birçok kere yazılmış, Jakat Amerikan Genelkurmay Başkanlığı bunu bir türlü kabule yanaşmamıştı.

Mc Namara ve General Taylor teftişte
Dertsiz başta büyük dert

İşin aslına bakılırsa, Amerikanın Güney Vietnam politikasını değil bir başarı, bir başarısızlık diye nitelendirmek bile yanlış olur. Çünkü ortada böyle bir politikanın bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Amerikan idarecileri, şimdiye kadar, yalnız Güney Vietnama komünist sızmalarını önlemeye çalışmakla yetinmişlerdir. Bunun için Diem'in emrine askeri uzmanlar vererek kuvvetli bir ordu kurmasını sağlamışlar, amerikan entellijansının yardımıyla korkunç bir gizli polis şebekesi kurulmasına Önayak olmuşlardır. Oysa Diem'in herşeyden önce istediği, komünistlerle mücadele değil, kendi iktidarını devam ettirmek tir. Bu bakımdan, iç muhalefetle karşılaşınca hem orduyu, hem de gizli polis teşkilâtını muhaliflerini ezmek için kullanmaya başlamıştır.

Kambur üstüne kambur

Budistlerin sessiz mukavemeti bağladıktan sonra Güney Vietnam halkını kazanmadan komünistlerle mücadele edemiyeceğini anlayan Washington, bu gerçeği boş yere Diem'e de anlatmaya çalışmıştı. Fakat Diem, budistlerin de komünistlerden yana olduğunu ileri sürerek şiddet politikasından ayrılmamıştır. Bunun üzerine Kennedy birkaç kete açıkça Diem politikasını tenkit etmiş ve Saygona, sözünü kimseden satamamakla ün salan Cabot Lodge'i elçi olarak yollamıştır. Lodge Saygona varır varmaz Diem'den budistlere insanca muamele edilmesini istemiş ve, görünüşe bakılırsa, bu şiddet politikasının en kuvvetli taraftarı sayılan Bayan Nhu'nun - Diem'in kardeşinin karışıdır- bir bahane ile yurt dışına gönderilmesini sağlamıştır. Bir müddet Yugoslavyada kaldıktan sonra Roma ve Pariste alışverişler yapan Bayan Nhu, şu günlerde, New York a gitmek üzeredir.

Lodge'in Saygonda başardığı işlerden bir diğeri de, amerikan entellijansının Saygondaki temsilcisi John C. Rishardson'un geri alınmasını sağlamak olmuştur. Richardson, uzun bir süredir, Güney Vietnam gizli polisinin yanlış yönlerde kullanılmasını önleyememek ve Bayan Nhu'nun kocası Nhu'nun büyük etkisi altında kalmakla suçlandırılıyordu. Yeni gelecek temsilci, hiç şüphesiz, Washington'dan aldığı talimata uygun olarak, budistlerden çok komünistlerle uğraşacaktır.

Diem yola gelir mi?

Amerikanın. Güney Vietnamdan vazgeçmesi elbette düşünülenle?. Fakat Diem muhaliflerini ezmek için kuvvete başvurmaktan vazgeçmedi iççe, Amerika verdiği silâhlarla bir diktatörü kuvvetlendirmekten, böylece de savunduğu demokrasi ilkeleriyla çelişmeye düşmekten Öteye gidemeyecektir. Washington, biraz geç ile olsa, şimdi evvelce yaptığı bu yanlışlığı düzeltmeye çalışıyor. Fakat Diem'in elindeki askerî güç bu arada öylesine gelişmiştir ki, bunu sınırlamale bugün gerçek bir mesele olmuştur. McNamara ile General Taylor'un Güney Vietnam ziyaretinden sonra Washington'da açıklandığına göre, Diem'in kuvvetleri, 1965 yılı sonunda, artık Amerikanın askerî yardımı olmadan komünistlerle başa çıkacak duruma gelecektir. Bu bakımdan, Amerika, askerlerini iki yıl kadar sonra Güney Vietnamdan çekecek demektir. Hattâ, gene geçen hafta Washington'dan açıklandığına göre, önümüzdeki günler içinde bin kadar amerikan askerî müşavirin geri alınması kararlaştırılmıştır.

Güney Vietnamdaki askerî durumu yakından izleyenler, McNamara ile Taylor'un tahminlerinin fazla iyimser olduğunu ileri sürüyorlar. Ancak bize kalırsa, Washington. 1905 yılı sonunda askerlerini Güney Vietnamdan çekeceğini açıklamakla Diem'e son bîr ihtar daha vermek istiyor. Diem, günün birinde komünistlerle uğraşmak sorumunun yalnız kendi sırtına yüklendiğini görmek istemiyorsa, elini şimdi çabuk tutup budistlerle değil, gerillâcılarla uğraşmalıdır.

Doğum

Malthus'ün dedikleri..

Tok bir ses, ağır ağır anlatıyordu: "- Dünyanın kuruluşundan bari, yâni 200 bin yılda varılan dünya nüfusu 1963 yılında 3 milyardır. 37 yü sonra, 2000 yılında, 6 milyar ve 107 yü sonra da, yâni 2107 yılında da 25 milyar olacaktır. Yalnız rakamlar bize çok birşey ifade etmiyecektir. Çünkü nüfusun artışından daha önemli olan şey, onun artış hızı ve nispetidir.

Halbuki üretim, bu nüfus infilakına ayak uyduracak bir hızda artmamaktadır ve yakın bir gelecekte açlık ve bunun bütün korkunç sonuçları dünyayı tehdit edecektir.

İşte Türkiye, bu tablo içinde en hızlı artış nispetine -yüzde 3- sahip bir memlekettir. Türkiye yüzde 7 kalkınma amacım gerçekleştirebilmek için, bu derdine eğilmek ve onun çarelerini araştırmak zorundadır."

Tok ses, biraz daha heyecanlı olarak anlatmakta devam ediyor ve kadirdi erkekli büyük bir topluluk, kendisini âdeta nefessiz dinliyordu.

Olay, haftanın başında, pazartesi günü Ankarada, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde geçti. Seminerin açılış konuşmasını yapan Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Dr. Nusret Fişekti. Aile Plânlaması -doğum kontrolü- ile ilgili üçüncü uluslararası sosyal jinekoloji semineri, onbir memleketten katılan delege ve davetlinin iştirakiyle O tabah Fakülte binasının konferans salonunda açıldı. Dört gün devam eden seminerde, memleketimizin tanınmış ilim adamlarıyla İngiltere, Amerika, Almanya, Avusturya ve Danimarkadan gelen ilim adamları meseleyi enine boyuna tartıştılar.

Seminere yurdun dört bir köşesinden gelmiş olan doktorlar, Jinekoloji sahasındaki otoritelere sorular soruyorlar ve bütün tecrübelerden, memleketimiz için en faydalı olanı bulmaya çalışıyorlar, ortaya yeni fikirler atıyorlardı. Büyük konferans salonunda Aile Plânlamasının ilmî ve sosyal bütün cepheleri tartışırlirken, dışarıda Sağlık Bakanlığı ile ilâç firmalarının açtıkları büyük sergide projeksiyon makineleri, halka, Aile Plânlamasının özelliklerini gösteriyor ve doğum olayım tesadüflere bağlamaktan kurtaracak, onu bir irade olayı haline sokacak olan araçları tanıtıyordu.

Değişen politika

Dr. Nusret Fişek, Türkiyenin nüfus meselesini ve Aile Plânlamasının önemini anlattı ve köylerdeki nüfus fazlalığının sağlık durumunun çok düşük seviyede kalmasına sebebiyet verdiğini belirtti. Dr. Fişeke göre, harplerde çok fazla insan ve arazi kaybeden türkler, uzun bir süre, fazla çocuk yapma politikasını teşvik etmişler, ancak ölüm nispetlerinin çok azalması ile kırk yıl içinde durum tamamile değişmiştir. Bu yüzden, gerek anamı) hayatını tehdit eden düşürmeleri önlemek, gerekse ekonomik kalkınmamızı sağlamak üzere plânlı bir nüfus gelişmesi politikasını benimsemiş bulunmaktayız. Sağlık Bakanlığı, Aile Plânlamasının memleketimizde tanınması için uzun süredir çalışmaktadır.

Geçen yıl iki ay süre ile, Türkiyede Aile Plânlaması ve doğumun kontrolü üzerinde araştırma ve anket yapan amerikan Prof. Mayone Stycos, Türkiyede elde ettiği sonuçlan bildirmeden önce; Aile Plânlamasının bugün bütün dünyadaki tatbikatından biraz bahsetti.

Birleşik Amerikada bugün on kadından dokuzu Aile Plânlamasını uygulamaktadır. İki eyalette, dinî baskılar yüzünden. Aile Plânlaması, yâni istendiği takdirde çocuktan korunma bilgisinin halka öğretilmesi ve araçların satılması yasaktır. Fakat bu eyaletlerde de halk, açık şekilde olmasa da, Aile Plânlamasını uygulamaktadır. Bugün komünist memleketlerin çoğunda her türlü korunma tedbiri yanında kürtaj da meşrudur ve bu yüzden bazen düşürülen çocuk sayısı doğanlardan fazladır. Avrupada bütün memleketler, uzun yıllardan beri Aile Plânlamasını uygulamaktadırlar. Asyada Hindistan uzun bir süredir, artan nüfusunu durdurmak amacıyla kısırlaştırmaya kadar her şeyi denemiş, Japonya ise bu konuda büyük başarı kazanmıştır.

Aile Plânlaması kürtaja karşıdır

Aile Plânlaması ailenin isteğine, imkânlarına göre, ananın sıhhatine zarar vermiyecek şekilde çocuk yapmasını sağlamaya çalışır. Bunun için kadına, erkeğe bilgi verir, araç temin eder, herşeyden evvel ortamı hazırlar, yani Aile Plânlamasının ne demek olduğunu ve ne demek olmadığını anlatır. Fazla çocuğun çocuk için de, aile için de, memleket için de faydalı olmıyacağı fikrini halka aşılar

Aile Plânlamasının uygulandığı yerlerde kriminel düşük çok azalır. Fazla doğum da, çocuk düşürmek de ana sağlığı için zararlıdır. Aile Plânlaması ise ananın sağlığını en başta ele alır. Amaç ananın, çocuğun ve babanın sıhhatli, mutlu bir şekilde yaşamasını, ailenin plânlı şekilde gelişmesini sağlamaktır

Türkiyede öyle bir inanç vardır ki.

Jinekoloji seminerinde davetliler
Aile plânlamasına doğru

köyde fazla çocuk, istenmektedir. Böyle olunca da yapacak birşey yoktur, çünkü Aile Plânlaması ancak ailelerin kendi isteklerine, göre uygulanabilir. Zorla Aile Plânlaması yapılamaz. Ancak bu inanç, bir gerçeğe dayanmaktadır. Prof. Stycos'un, Türkiyede 240 köyde 1500 kadın ile 1500 erkek arasında; 50 kasabada 500 çiftle, ayrıca İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerimizde yaptığı anketler, vasati olarak kadınların 4 çocuktan az çocuk istediklerini, ve bilgisizlik yüzünden fazla çocuk yaptıklarını göstermiştir. Köylerde, "Kaç Çocuk istersiniz?" sorusuna, "Allah bilir.." cevabını veren kadınlar yüzde 15'i geçmemekte, ötekiler ne istediklerini çok iyi bilmektedirler. Buna mukabil, yapılan anketler, bu konunun aile içinde bile çok az konuşulduğunu ve kadınla erkeğin, kaç çocuk istediklerini birbirlerine bile söylemediklerini tespit etmiştir. Köy kadınlarının üç te ikisi, erkeklerin ise yarısından faciası koruyucu tedbirleri öğrenmek istemektedirler. Banlar bu koruyucu bilginin hükümet tarafından kendilerine verilmesini beklemektedirler.

Korunma çareleri

Türkiyede köy kadınlarının yüzde 37'si ve şehir kadınlarının yüzde 44'ü çocuktan korunmak için değişik çarelere başvurmakta ve kendi imkânları nispetinde Aile Plânlamasını uygulamaktadırlar. Kasabada bu korunma yüzde 20 nispetinde lâvaj suretiyle olmaktadır. Köylerde, korunan kadınların yüzde 12'si ve şehirlerde yüzde 251 kesintili cinsi münasebeti uygulamaktadırlar. Erkeklerin prezervatif kullanması da oldukça yaygın görünmekle beraber, bu tedbir daha çok zührevi hastalıklara karşı düşünülmektedir.

Genel olarak bugünkü korunma araçlarını mekanik, kimyevi Ve hormonal olarak üçe ayırmak gerekir. Mekanik korunma araçları arasında, vahime kapak şeklinde konulan diafragm, henüz piyasaya çıkmamış olan, fakat çok başarılı sonuçlar veren, rahime ancak doktor tarafından yerleştirilen ve bir yıl süre, zarar vermeden rahimde duran, çocuğa kesin şekilde mani olan helezon şeklindeki araçlar gelmektedir. Sünger de uzun yıllardır kullanılan bir araçtır

Kimyevi araçlar artanda Ameri» kada çok tanınmış köpük tabletleri de saymak mümkündür.

Hormonal araç, ağızdan alınan haplardır. Bunlar memleketimizde mevcuttur. Ayda yirmi gün, hergün bir hap alınır. Netice kesindir. Memleketimizde bu korunma, her ay bir kadına in liraya mal olmaktadır Dünya memleketlerinde ağlıdan alınan bu haplar sekiz yıldır çok iyi bir tecrübe geçirmiştir .İlk günlerde hafif bulantı yapmakla beraber, bu yan tesir bir ay sonra gözükmemekte ve haplar kadınların hormon faaliyetlerini etkilemektedir. Bu hapların sakal ve bıyık çıkardığı söylentisi doğru değildir. Usu

BU korunma vasıtaları yanında, erkeğin kesintili cinsî münasebet usûlüne başvurması veya kadının takvime göre cinsi münasebette bulunması mümkündür. Birincisi çok mahzurludur. Cins! tatminsizlik meydana getirir,'tazyik yaparak erkeğin sıhhatini bozar, teneffüse dahi tesir eder.

İkincisi kadının çok muntazam âdet görmesine bağlıdır. Adetin başladığından itibaren 12, 13, 14, 15 ve 16. günler gebelik büyük ihtimalle meydana gelir. Çok muntazam âdet gören kadın bu günlerde cinsî münasebetten sakınarak korunabilir. Bundan başka ameliyatla kısırlaşma vardır ki, bazı memleketlerin kanunları buna da müsaade etmektedir.

Eğitim

Okul ve ailenin işbirliği...

Geçen hafta ders yılına başlıyan Ankara Kolejinin velîler için yayınlayıp bütün velilere gönderdiği rehber broşür, bunu okumak zahmetine katlanan aileler üzerinde çok olumlu bir etki yapmış ve Okul-Aile, birliklerinden bekleneni bir kere daha gözler önüne sermiştir.

Özel bir okul olan, fakat Ankarada beş bine yakın çocuğu okutarak Milli Eğitim Bakanlığının- yükünü büyük çapta hafifleten Ankara Koleji, bu broşürde maddi ve mânevi bütün dertlerini açıklamış, başarılı ve eksik yönlerini gözler önüne sermiş ve öğrencinin daha iyi yetişmesi, okulda daha olumlu bir şekilde kontrol edilmesi, daha iyi gıda alabilmesi, daha çok başarılı olabilmesi için velilerin yardımını ve işbirliğini istemiştir.

Bu yönden velilere yapılan tavsiyeler arasında cep harçlığı ile ilgili tavsiye gerçekten ilgi çekicidir ve çok yerindedir. Okul idaresi bunu ayarlamak üzere muhtelif yaşlardaki çocuklar için çok ölçülü bir miktar tespit etmiş ve fazla kazançlı ailelerin, bu konuda hassasiyet göstermelerinin ve çocuklara fazla harçlık vermemelerinin üzerinde özellikle durmuştur.

Okul, aynı zamanda çocukların evde derslerini hazırlamalarını sağlamak üzere ailelerin metodlu, fakat detaya girmeyen, çocuğu boğmayan bir kontrol sistemi uygulamalarını da istemekte, yatılıların günde üç saat etüd yaptıklarını hatırlatmaktadır.

Yeni teşebbüsler

Çocuğun daha iyi yetişmesini sağlamak, onu okula daha çok bağlamak çin girişilen teşebbüsler de gerçekten umut vericidir. Meselâ, yeni ihdas edilen rehber öğretmen ve danışma sistemi müessesesi yürüdüğü takdirde hem öğrenci, hem öğretmen, hem de aile birçok dertlerine çare bulacak ve devamlı bir işbirliği halinde olacaktır. Ailelere yardımcı müdür ve müdür muavinlerinin, telefon numaraları bile ayrı ayrı, rehberde bildirilmiş ve çocukların "yalnızca okula terkedilmemesi, velinin ilgisinin her zaman devam ettirilmesi" de titizlikle istenmiştir. Çocuklar rehber öğretmenlerle her sabah yarım saat başbaşa kalacaklar ve onlara bütün müşküllerini anlatacaklar, bu rehber öğretmenler çocukla öğretmen ve aile arasında irtibatı sağlıyacaklardır.

Çocuklarda şahsiyetin tekâmülü ve çocuğun kendi kendisini kontrol metodunun memleketimizde de uygulanabilmesi için, demokratik esaslara dayanan öğrenci teşekkülleri, okulun idaresinde tedricen sorumluluk alacaklardır.

Çocukların boş zamanlarını değerlendirmek için ders yılı çalışmaları ve hareketler düzenlenecek, böylece çoçocuğun gelişmesi için ders saatleri ile yetinmeme yoluna gidilecektir.

Oldukça pahalıya mal olan ders kitaplarının demirbaş veya döner sermaye usûlü ile çocuğa ödünç verilmesi işi planlanmaktadır. Öğrencilerin araştırma zevkini artıracak seviyeli bir kütüphanenin tesisi de ayrıca ele alınmıştır.

En güzeli, muhakkak ki, ailenin okul meselelerinin içine sokulmaya çalışılmasıdır. İyi işleyen Okul-Aile birliklerinin bütün okullarımızda randımanı çok yükselteceği muhakkaktır Ancak, Okul-Aile birliklerini birer sembol olmaktan kurtarmak da tabii şarttır. Bakalım çalışma, iyi niyet ve teşebbüsü izleyebilecek mi?

Moda

"Beatnik" cereyanı

Londralı bir kadın terzisi, yirmisekiz yaşındaki Mary Quant, birdenbire ortaya çıkarak, büyük terzilerin sermayesine iş görmeğe başladıktan biri devirde, büyük iş yapmış ve şöhret',

Beatnik modası
Yeni bir cereyan

kısa zamanda İngiltere hudutlarını aşarak, bütün Avrupayı sarmıştır.

Mary Quant, bugün değişik görünmeye çalışan ve "Kusura bakmayın. biz bugün yaşamak zorundayız. Çünkü atomik silâhlar yarınımıza hakimdir. Yarınımız yoktur" diyen tuhaf bir gençliğin gelişigüzel uyguladığı "Beatnik" modasını ele almış ve onu bazı şekillere bağlayarak piyasayı sürmüş, birdenbire bütün gençlerin, sanat dünyasının, değişik duymak, değişik konuşmak, değişik görünmek isteyenlerin kalbini kazanmıştır. Hatta Fransanın büyük terzileri bile kendilerini onun etkisinden kurtaramamışlar ve 1983-1964 kış modasını spora kaçan, orijinal, fakat pratik bir moda olarak ilân etmişler, onun daha çok evvelden ortaya attığı çizme ve renkli, eğlenceli yün çoraplarını, jokey kasketlerini, ısıtıcı eşarp ve kış şapkalarını kabul etmişlerde

Beatnik hattın esası

Beatnik hat, vücudun hatlarını meydana çıkarmayan, düz, kısa, erkekvari bir hattır. Yani erkek gibi rahata önem vermiş görünmekte, fakat bir teferruatla oynıyarak elbiseyi çok kadınlaştırmaktadır. Değişiklik ön plândadır. Meselâ, Mary Quant'ın bir yağmurluğu çuval gibi baştan geçirilmektedir. Bu çok açık "V" yakalı açık renk empermeabl, boğaza kadar çıkan siyah, dümdüz bir yün elbisenin üzerine giyilmektedir. Yaka ve kollarında, etek baskısında birkaç sıra çekilmiş siyah makine dikişi göze çarpmaktadır. Mary Quant, öğleden sonra elbiselerini bile erkek kumaşlarından, tercihen çizgili kumaşlardan yapmakta, fakat beyaz yakalarla bunları süslemektedir. Gece elbiseleri uzun, fakat yünlü kumaşlardandır.

Beatnik modasını tavsiye etmek mümkün değildir, Ancak, onu hiç tanımamak da imkânsızdır. Gençkız giyiminde bu cereyanın etkili vardır ve buna biraz uyarak giyinmeyen gençkız kendisini "çok ihtiyar" hissedecektir. Meselâ çizgili flanel kumaşından yapılmış ve uzun kollu erklik bluzları ile giyilen kolsuz ve yakasız, düz hatlı jumper, yâni önlük-elbiseler bu yıl çok modadır, Koyu renk kışlık çoraplar, ufak topuklu spor ayakkabılar, küçük boyda ziynet eşyası, elde tutulan, uzunca, fakat gene küçük çantalar, dar etek üzerine giyilmiş çok uzun sveterler, deriden, kürk taklidi kumaşlardan gene usun ceketler ve değişik, eğlenceli örgü şapkalar gençkızlara bir özellik, yenilik hissi verecektir. Anneler, gençkızları için bu kadar değişikliği hoş görmelidirler. Onları mübalâğalı giyimden ve hallerden kurtarmanın tek yolu, ölçülü bir anlayıştır, onlara inebilmektir.

Asıl Mesele..

Jale CANDAN

Kalkınma Plânımıza giren ve "aile plânlaması" anlamına gelen "doğumun kontrolü" deyimi, artık iyice anlaşılmaktadır ki, iyi seçilmiş bir deyim değildir. Bu, fırsatçı politikacının alinde kötü bir alet olduğu gibi, aile plânlamasının gerçek mânasını da tam olarak anlatamamakta ve bu yüzden yeteri kadar olumlu olamamaktadır.

Doğumun kontrolünden maksat elbette ki, doğurmak isteyeni devletin kontrol altına alması değildir. Bu, ancak, ellenin plânlı bir şekilde gelişmesi olanağım elinde tutmasını sağlıyan, aileye bu konuda bilgi veren, çocuğu ve insanı değerlendiren bir sistemi anlatır. Böylece kadın, kendisi istediği, sıhhati ve ailenin durumu müsaade ettiği zaman çocuk sahibi olma ve istemediği saman da çocuk sahibi olmama hürriyetine kavuşur. Zaten bu hürriyetine sahip olmayan bir kadının diğer hürriyetlerinden ebe etmek oldukça güçtür. Bence kadını yüzyıllar boyunca en «ok bu yüzden ıstırap çekmiş ve tarihin çok uzun bir safhasında bu yüzden bir çocuk doğurma makinesi olmaktan İleri gidememiştir

Geri kalmış toplumların kaderlerini bağlıyan en ağır zincirlerden biri de bu değil midir?

İleri dediğimle toplumlar ise "aile plânlamasını" uzun yıllardan beri uygulayan toplumlardır. Bu toplumlarda, çocukları ve kendileri için iyi şeyler isteyen ailelerin miktarı fasladır. Bunlar, bir kadının aradan iki yıl geçmeden tekrar çocuk doğurmasının bünyede yaptığı maddi ve mânevi çöküntüyü hesaplıyan ve dünyaya getirdikleri çocuklara yeteri kadar gıda vermek, onları okula göndermek, eğitmek, yetiştirmek kaygusu içinde bulunan ailelerdir. Bu toplumlarda çocuk da, ana da çok kıymetlidir, Çoçuk iyi yetişmek için bütün haklara sahiptir. Aile plânlaması, insanları, bakamıyacakları çocukları dünyaya getirmek sorundan kurtarır. İsteyen en çocuk sahibi olur. İsteyen iki tane ile yetinir. Dünyanın her yerinde, eğitim) görmüş ve belirli bir hayat seviyesine ulaşmış aileler, bu usûlü, kendi kendilerine saten uygulamaktadırlar. Bugünkü politikamız ise. bunu en sıhhî yollardan, annenin sağlığına zarar vermeden ve ekonomik, sosyal bir takım meseleleri önlemek amacıyla, daha geniş kitlelere mal etmek, onlara yardımcı olmaktır.

Ne yazık ki, saman zaman bu bile polemik konusu oluyor. Bu topraklarla 60 milyonu rahatça besleyebileceği ilmen bilinmektedir, deniliyor. Unuttuğumuz bir nokta var: Bu mesele yalnızca karın doyurma meselesi değildir. Bu bir okul meselesi, öğretmen meselesi, insan gibi yaşama meselesidir ve aynı samanda, kadının da bir meselesidir. Bunu herşeyden önce aile, ana sağlığı ve kişinin mutluluğu bakımından ele almak sorundayız. Tabii, bu ilk faktörlerin yanında, kalkınma hızımızı düşürmeyecek bir nüfus politikasının da önemini küçümseyemeyiz. Ancak bu, bir sonuçtur. Çünkü bir nüfus artışı meselemiz olmasa da biz, silo plânlamasını uygulamak, tesadüfen dünyaya gelip, tesadüfen yaşamak kaderinden kurtulmak sorundayız.

Tüli'den haberler

Bayan Kennedy İstanbul sokaklarında
I numaralı kadın

Geçtiğimiz hafta Ankarada bütün tiyatrolar yeni mevsime başladılar. 1 Ekim 1963 gecesi Küçük Tiyatro, Turgut Özakmanın "Paramparça 'sı ile perdesini açtı. Eser güzeldi. Artistler de tam bir anlayışla kendilerini oyuna vermişlerdi. Bütün yaz tiyatroya hasret kalan Başkent halkı da ilk geceyi kaçırmak İstememişti.

Gecenin en enteresan çifti, son günlerde muhtelif yerlerde sık sık beraber görülen Neriman Ağaoğlu ve Ihsan Sabri Çağlayangil, en gözaha şekilde giyinmiş kadını da Devlet Tiyatrosu artistlerinden Gökçen Hıdırdı. Hıdırın brötelli koyu yeşil elbisesine sarı işler çok yakışmıştı, kendisi de biraz daha zayıflamış görünüyordu. Ay ten Kaçmaz ise siyah şifon elbisesiyle biraz "meşum" veya "mahzun" tadın rolünde idi!.. Sevim San, tepesine yaptırdığı topuzla biraz boyunu uzatmak istemişti galiba... Hariciyeden Gencay Sav ile Güngör Gürata aynı gruptaydılar. Muzaffer Görduysus pek tatlı ve zarif kızı ile gelmişti. Kızının gözlerinin güzelliği pek çok kimseyi meşgul etti. O kadar ki, pek mübalâğalı küpeleri bile gölgede kalmıştı.

Reşat Aktan ve eşi Emine Aktan, bir ara, gazeteci Şemsi Kuseyrî ile görüşüyorlardı. Basın-Yayından Refik Ahmet Sevengil ve Vedat Tanır da oradaydılar. Ankara Radyosundan Güntekin Orkut ve Erhan İmset beraberdiler. Daily News'ün sahibi İlhan Çevik, eşi ve bacanağı Haşim Hekimoğlu, birlikte gelmişlerdi. Yılmaz Gruda, nedense, yalnız gelmişti! Sanatsever Bakanımız Bülent Ecevite gelince... Eh, o tabii oradaydı. Metin Nigâr ve eşi Nazmiye Nigâr, hiç bir sanat olayını kaçırmadıkları gibi, bu piyesi görmekte de gecikmek istememişlerdi.

3 Ekim 1963 akşamı Bulvar Palasta Kore Büyük Elçiliğinin bir kokteyli vardı. Daha çok askeri ve resmî zevatın davetli olduğu bu kokteylde Uzak Doğunun bütün elçileri ve pek zarif eşleri hazırdılar. Bilhassa hanımların kıyafetleri çok güzel, değişik ve gözalıcı idi. Hele fin tarzında gümüş rengi bir elbise bütün hanımlarımızın hayranlığını celbetti. Şinasi Osma ve kırmızılı bir emprime giymiş eşi de oradaydılar. Fakat nedense Bayan Osmanın o akşam kaşları pek çatıktı.

Orgeneral Ali Keskiner, meşh'ir nezaketi ile herkesin hatırım soruyordu. Dr. Bahtiyar Demirağ ve eşi, Vedat Abut ve biraz şişmanlamaya başlayan eşi de oradaydılar. Tıp Fakültesinin çok enerjik ve becerikli profesörü Dr. Fevzi Renda da zarif eşi 8uzan Renda ile gelmişti. Bayan Renda sade, fakat güzel bir siyah elbise giymişti, yegâne süsü mavi kolyesiydi. Turhan Feyzioğlu ile eşi de oradaydılar. Leylâ Feyzioğlu gri ile lâcivert karışık emprime desenli bir şifon elbise giymişti Omuzunda, uçarak inen parçasının üzerinde de güzel bir iğne vardı. Böylece, gecenin en şık kadım sıfatım hak etti doğrusu.

Orta Doğu Amme Enstitüsü Müdürü Prof. Fikret Arık, eşi Melâhat Arıkla gelmişti. Fuat Bayramoğlu ve eşi, Zekâ! Dormen ve eşi de oradaydılar. Yabancı misafirlerden Habeşistan Büyük Elçisi Berhanou Tessema, Tunus Elçisi, kefiyesi ve güneş gözlüğü ile Suudî Arabistan elçisi, Amerikan Maslahatgüzarı Mr. Barnes ve eşi, Amerikan Haberler Bürosu Müdürü Mi. Sguires ve eşi, İsviçre Büyük Elçisi M. Kessler ve eşi, Avusturya Büyük Elçisi ve bir çocuk doktoru olan eşi, geç vakitlere kadar partide kaldılar.

*

Tabiî Senatörlerden Haydar Tunçkanatın eşi Türk-Amerikan Derneğine geliyor, Senatör Tunçkanat da Mercedesi ile gelip, kapıda eşini bekliyor.

Büyük Tiyatronun prömiyeri, Bekatanın istifa ettiği geceye rastladı. Birçok koltuk o akşam boş kaldı. Son gün hiç bilet kalmadığına göre, ikişer ikişer boş kalan bu koltuklar, herhalde, o akşam gelmekten sarfınazar eden milletvekili ve senatörlerle eşleri-

ne ait olacaktı! Buna rağmen Fuayede tanıdık simalar yine pek çoktu. Vakıflar Genel Müdürü Nihat Danışman, Hamdi Orhan ve eşi, Şekerbank Umum Müdürü, Y. Mimar Turgut Gökberk ve eşi Muhterem Gökberk, Raybank Umum Müdürü Ferit Nazmi Gürmen ve yeni eşi de gelmişlerdi. Gürmenler çıkarlarken, alman plâkalı otomobillerini Bayan Gürmenin kullandığını görenler, evde de direksiyonun aynı elde olup olmadığını düşünmekten kendilerini alamadılar.

İstanbulun sayılı sendika liderleri Bahir Ersoy, Sabri Tığlı ve Yunus Kara Ankaraya geldiler. Millî Tekstil Sendikaları kongresinde bulunacaklar. Bahir Ersoy büsbütün Ankaraya yerleşmiye karar vermiş.

Avukat Bahri Cömert çalışmalarına, lacivert tayyörlü, genç bir dul hanımla, evinde devam ediyor!

*

Cumartesi akşamı da Yeni Sahnede "Fizikçiler"ın ilk gecesi vardı. "Fizikçiler", hakikaten çoktan beri aradığımız, olgun dolgun bir eser...

En Ön sıralarda Dr. İhsan Doğramacı ile eşi ve Ahmet Tahtakılıçla eşi yanyana oturuyorlardı. Vedat Tanır ve yeni solü için saçlarım siyaha boyatmış olan Macide Tanır da oradaydılar. Macide Tanır böyle çok güzel olmuştu. Gözlerinin yeşilliği büsbütün ortaya çıkmıştı. Cüneyt Gökçerin kızı Deniz Gökçer turuncu emprime tayyörü ile şık olduğu kadar da güzeldi. Annesini seyretmek için en ön sıralarda bir alman dosttan ile beraber oturmuş, şimdiden tebrikleri kabul ediyordu. Şeref Gürsoy eşiyle gelmişti. Semih Sergen yalnızdı. Yılmaz Gruda da keza yine öyle...

*

Dostları arasında, asaleti yüzünden "Prens" diye tanılan Devlet Bakanı Vefik Pirinççioğlu, yeni ek görevi olan İçişleri Bakanlığının işlerinden dolayı çok meşgul görünüyor.

*

Salı günü İstanbulda Millî Damıtıcılar ve Kimya Sanayii Genel Başkanı şerefine Hiltonda verilen kokteylde yalnızca iş adamları ve amerikalılar vardı. Başkanın, iş konusunda hiç bir soruyu cevaplandırmaydı nazarı dikkati çekti.

*

Geçen hafta içinde evlenen Avni Çeviker — Mübeccel Çeviker çifti önümüzdeki hafta içinde bir güney gezisine çıkacaklar. Mesut çiftin bu gezisi bir nevi balayı..

Çeviker, hayatı intizama girdiğinden ötürü son derece memnun. Vaktinin büyük kısmını eşiyle birlikte geçiriyor. Yeni evsahibesi ise evi yeniden düzenlemekle meşgul..

Tiyatroda transfer — Cep ve Oraloğlu tiyatrolarının başarılı yıldızı Esin Eden bu yıl Haldun Dormen Tiyatrosunda oynayacak. Esin Eden Amerikan Koleji mezunudur ve 1959 yılında Fullbright bursunu kazanarak Amerikaya gitmiştir. Kansas Üniversitesinin Tiyatro bölümünü başarıyla bitiren Eden, bu sezonda Dormende Jacques Deval'in "Tavaris" piyesinde oynayacaktır.

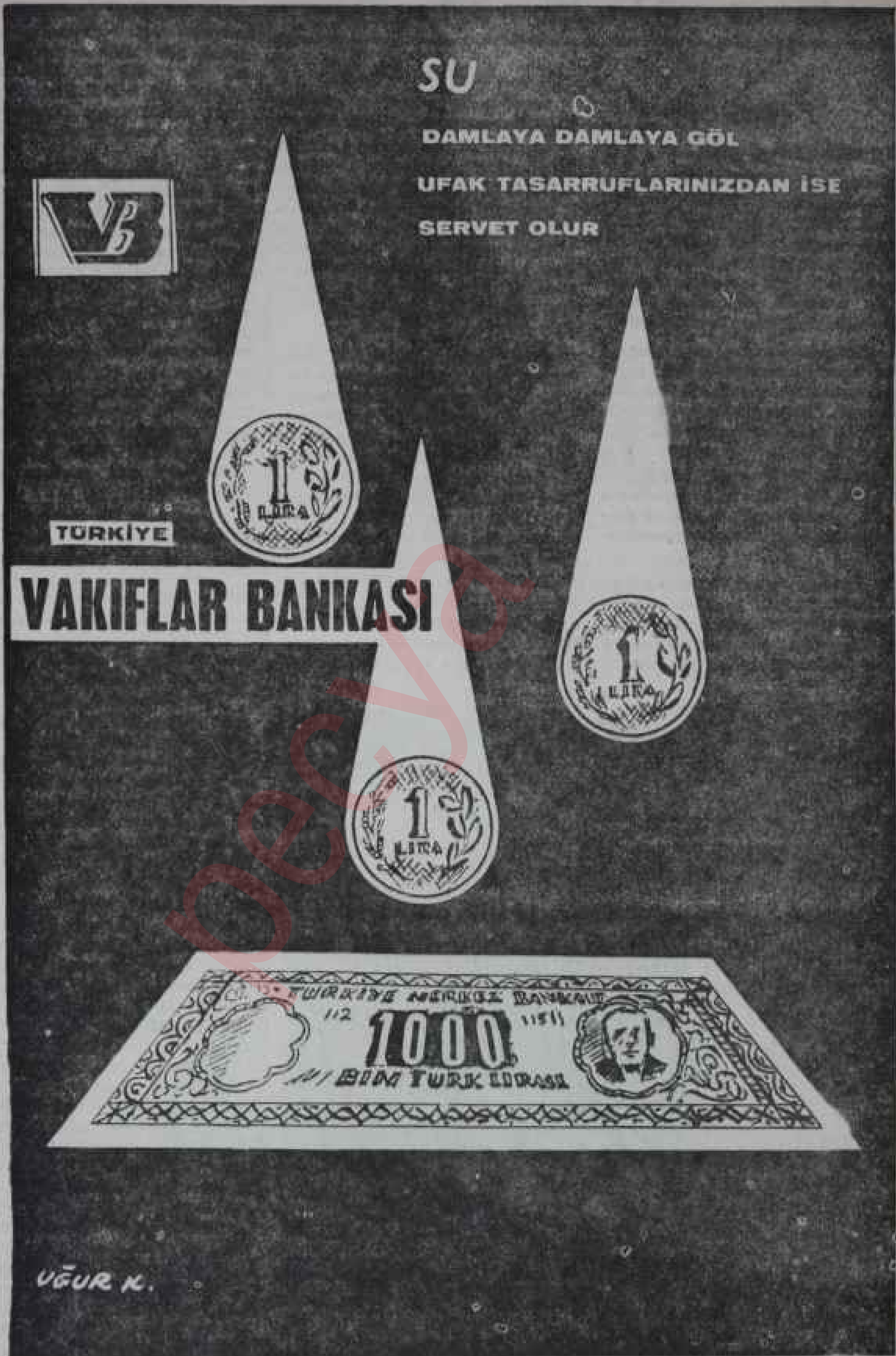
*

Jacqueline Kennedy, birkaç saat kalmak üzere İstanbula geldi. Topkapı Sarayını gezerken resmini çekmek isteyen fotoğrafçılarla Merkez Komutan Muavini arasında münakaşa çıktı. Fakat o kadar çok amerikalı turist vardı ki, resim çektirtmemek kaabil olmadı.

Bayan Kennedy çok sempatik. Kendisiyle bir resim çektirebilen saadetten uçuyor!...

*

Enün Paksüt, eşi ve çocukları, pazar günleri Kavaklıderede, Kuğulupark civarında gezinti yapıyorlar. Daima kravatlı ve çok itinalı giyinmiş görmeye alıştığımız Paksüt, spor gömlekle daha genç ve daha rahat görünüyor.

SU
DAMLAYA DAMLAYA GÖL
UFAK TASARRUFLARINIZDAN İSE
SERVET OLUR
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
1 LİRA
1 LİRA
1 LİRA
TÜRKİYE MERKEZ BANKASI
1000
BİN TÜRK LİRASI
UĞUR K.

Filmler

Fora Ustanın Çırağı

Son yıllarda Hollywood'u yeniden western-kovboy filmleri merakı gardı. Televizyonda olsun, sinemada olsun western filmleri öteden beri geniş ilgi görüyordu. Bugün senaryo yatarları harıl harıl eski western filmlerinin konularım günümüzün anlayışına göre değiştirmekle uğraşıyorlar.

Kimilerine bakılırsa, western'ler çağdaş hayatın düzensizliklerinden seyirciyi uzaklaştırıp, geçmiş günlerin tatlı havasına kavuşturmaktadır. İleri sürülen bir iddia da, western filmlerinin psikolojik amaçlar taşımasıdır. Yani western'ler, insanın kaderinin toplumun ve öbür kişilerin davranışlarına değil, yalnızca kendi düşünüş ve davranışlarına bağlı olduğunu göstermektedir.

"Amerika çabuk büyüyüp gelişti. Bu arada, bizlerin kaybı da pek çok oldu. Western hikâyeleri, bize toprağa dönmemizi, köklerimizi yeniden arayıp bulmamızı sağlıyor" diyorlar.

Gerçekte de western'ler, amerikan ahlâk sisteminin en canlı örnekleridir.

Western kahramanı, 1865 ile 1886-87 yıllan arasında yaşamıştır. O yıllarda Colorado ve Nevada'da altın madenleri yeni yeni bulunmaya başlamıştı, Kansas'ın batısında kanun diye birşey tanınmıyordu. Sşoux ve Apache kızılderili kabileleri de beyazlara karşı son kozlarını oynuyorlar, ölüm-dirim savaşı yapıyorlardı. Binlerce serüvenci altın bölgelerine akın etmişti.

Gerçek western kahramanı, daha sonraki yıllarda sahnede görülen benzerlerine hiç mi hiç benzemiyordu. Sanıldığından da vahşi bir yaradılıştaydı. İneğin, öküzün sırtından yüzülmüş deriyi pantalon diye ayağına geçirirdi. Kötü kadınlarla, yerli kadınlarla düşüp kalkardı. Hoş, çevrede başka kadın bulması da mümkün değildi ya... Fırsatını buldu mu, burnunun ucunu göremeyecek kadar sarhoş olurdu, hayatının başkaca renkli bir yanı yoktu.

Bu tür kahramanların tek üstünlükleri, silah kullamadaki ustalıklarıydı. Bazan, can sıkıntısından sineklere bile ateş ettikleri olurdu. Oscella gerçek hayatları, tutkunlarım hayal kırıklığına uğratacak kadar da bozukluklar, düşkünlüklerle doluydu. Örnek mi? En ünlülerinden Billy the Kid, psikopat bir katildi, yirmibir kurbanının çoğunu tuzağa düşürüp ellerinden silahlarım aldıktan sonra öldürmüştü.

Jesse James için tutkunları ne derlerse desinler, onun bir yoksula tek bir kuruş bile verdiği de, yoksulu bağışladığı da görülmemiştir. Ufak tefek Texas'ıı wos Harding de çok cimriydi, daha sakalları çıkmadan bir düzine insanın kanma girmişti. Kırkiki yaşma girdiğinde kurban sayısı, yaşadığı yıl sayısına eşit geliyordu. O çağın kanun temsilcileri de berikilerden aşağı kalır kişiler değillerdi. Çokluk şunun bunun ahım almış, kanlı kişilerdi. Bu sözde kahramanlar, Kendileri üzerine uydurulan hikâyelere en az başkaları kadar inanıyorlardı. Batının efsanesi, gerçeklerden daha hızlı yayılmaktaydı.

James Peminore Cooper'in romancılıkta açtığı çığırla, western kahramanları, giderek roman kahramanları oldular. Başka yazarlar, Owen Wister ve Zane Grey de western edebiyatının öncülüğünü yaptılar, romanları yirmibeşer milyon sattı.

Kahramanlar ve gerçekler

Western kahramanlarım ve onlara dair uydurulmuş hikâyeleri edebiyatın malı haline getirmek, bağışlanmaz bir hata oldu. Arkadan, Hollywood bu konuya el attı ve Hollywood ile Vahşi Batı, daha başlangıçta birbirleri için biçilmiş kaftan olduklarını anladılar, birbirlerine' onmaz bir tutkuyla bağlandılar. "The Great Train Robbery - Büyük! Tren Soygunu" ilk western filmiydi. Bu filmde iyi adam beyaz, kötü adamlar da siyah şapka giyiyorlardı. Vurulan herkes ölüyordu. İyi adam sonunda payına düşen mükâfatı alıyordu ama, bur na gelinceye kadar da bir türü adam öldürüyordu. Posta arabasının soyulması, kızılderililerin saldırışları, narda kavgalar ve sövüp saymalı konuşmalar, bu tür filmlerin en bellibaşlı özellikleriydi. Hemen hemen bütün filmlerde bunlara rastlanıyordu. Williams S. Hart ile başlayan "kahraman kovboy'luk, Hoot Gibson, Harry Carey, Rex Bell, Tim McCoy ve Bob Steel ile devam etmişti, Bob Livingston, Bob Baker, Bob Allen, Buck Jones, Gene Autry, Roy Rogers'li ara kuşaktan sonra James Gardner, Hugh O'Brien ile günümüze kadar geldi.

1930 yıllarında western'lerin "kalitesi" yükseldi. Gary Cooper, John Wayne, Robet Mitchum, Joel McCrea ve başkaları işe karıştılar. Ucuz, de-

Robert Taylor, rejisör Sturges'in "Kanlı Öç" ünde

Kaygısız rejisörün kabiliyetsiz oyuncusu

ğersiz ve baremli rejisörlerle sanat değeri olan rejisörler yer değiştirdiler. John Ford da bu rejisörler arasındaydı. Amerikan folklorunu western türü içinde en başarılı bir şekilde yoğuran bu usta kişi. sonradan gelecekler için bir çeşit öğretmen niteliği göstermiştir ve onu izleyenler arasında bir Anthony Mann ve bir John Sturges parlak birer öğrenci olduklarım ispatlamışlardır.

"Kanlı Öç"

Baş rollerinde Robert Taylor ile Richard Widmark ve Patricia Owens'ın oynadıkları "The Law And Jacke wade - Kanlı Öç", bugüne kadar başarılı western'lerde imzasına rastladığımız John Sturges'in filmidir ve western geleneklerine sıkısıkıya bağlıdır. Karanlık bir geçmişe sahip, fakat sonradan akıllanıp uslanarak bir küçük kovboy kasabasının kanun koruyuculuğunu yapmakta olan Jake wade (Robert Taylor), eski arkadaşını (Richard Widmark) idam edilmekten kurtarmak ve eski bir borcunu ödemek maksadıyla hapishaneyi basar ve arkadaşını kaçırır. Borç Ödenmesinin hemen ardından iki eski arkadaş birbirlerinden ayrılırı arsa da. Jake wadein başı o andan itibaren derde girer ve hikayenin sonuna kadar da kurtulamaz. Kurtulamaz, çünkü eski arkadaşıyla geçmiş günlerin soygunları sırtında Jake Wade. bankadan kaçırılan paraların üzerine yatmış ve sonra do ortadan kaybolmuştur. İdamdan kurtulan, bu bir türlü ödenmemiş borcun do kapatılmasını istemektedir.

Ardısıra. Jake Wade'in kanun koruyuculuğu yaptığı kasabaya gelir ve silah zoruyla wade'i ve - western'lerin ayrılmaz parçası-nişanlısını da (Pasricia Owens) önüne katar, paranın saklı olduğu yere getirir, bonuç, iyilerin zaferi ve kötülerin cezalarım bulmalarıya "tecelli" eder. Gerilim, Sturges'ten bugünedek seyredilen Westernlerin -şimdilik- en güçsüzü sayılabilir. Üç baş oyuncusundan yalnız Richard Widmark filmi götüren bir oyun vermekte, Taylor ve Owens zaman zaman aksamaktadır. Hikâye, günümüzün meselelerine hemen hemen hiç değinmemektedir. Oysa son yılların usta işi Western'leri, bu çerçeve içinde tünümüz insanının değişmeyen tutkularına al atmakta ve toplumsal meseleleri işlemektedir. Sturges'in bu filminde ne böyle bir kaygı ve ne de bir, çaba vardır.

S P O R

Futbol

Milli Maç

Ferençvaroş. ve Petrolul maçlarından sonra biri Poznanda, diğeri Prankfurtta oynadığımız iki milli maçın gerçek değerini merak eden Ankaralılar, türk onbirinin ne kıratla bir takım olduğunu ölçmek fırsatını, hafta içinde, çarşamba günü bol bol buldular. Nefis bir sonbahar gününde 19 Mayıs Stadını dolduran çok kalabalık bir meraklı kitlesi önünde, Milli Takımımız, duvar sistemi mi, 4 — 2 — 4 mü, w — M mi, nesi var nesi yoksa ortaya döktü ve rumenlere karşı dokuzuncu maçını 0 — 0 beraberlikle bitirdi. Tabii bu sonuç kimseyi tatmin etmedi.

Türkiye, rumenlerle şimdiye kadar sekiz defa karşılaşmıştır. Bunlardan beşinde yenilmiş, ikisinde galip gelmiş, birinde de berabere kalmıştır. 15 gol yeyip 9 gol attığımız bu- maçların ilkini bundan tam kırk yıl önce İstanbulda, sonuncusunu da 1961 de Bükreşte oynamıştık. Rakiplerimizi ve oyunlarının özelliklerini tanıyorduk. Saha bizim, seyirci bizimdi. Tam 90 dakika didiştik, gene de kendi çöplüğümüzde şöyle doya doya ötemedik.

Bu maç "mûtad merasim" le başlamıyacaktı. Buna sevimli bir ilâvemizin olacağını dışarda gazeteler, stadyumun içinde ise hoparlörler yeteri kadar duyurmuşlardı. Marşlar çalınacak, takımlar alkışlanacak, sonra da 50. Millî Maçı için sabaya çıkan Leftere madalyalar takılacak, buketler, hediyeler verilecekti. Gerçi bunlar oldu, oldu ama, ne oldu, nasıl oldu. ünlü futbolcumuzu tebrik mı, taltif mi ettiler, yoksa tartakladılar, hırpaladılar mı, kimse ne gördü, ne de anladı! Halk heyecanla beklediği bir tören yerine, bir fotoğrafçı arbedesi seyretmekle yetindi ve hiç de memnun ol madı.

Bir futbolcu ve oyun

Bundan onbeş yıl önce, 23. 4. 1948'de yunanlılara karşı oynamak için Atinaya giderken Lefter Küçükandonyadis gerçekten de küçük bir sporcu idi. Bu ilk maçında başarı serisine bir gol ile başlamış, sonra yıllar boyunca Milli Maçlarda "22" gol daha çıkarmıştı. Lefter oynadığı 49 maç için değil, virtüöz bir futbolcu ve, gerçeğe en iyi uyan deyimiyle, futbol ustası bir sporcu olarak alkışlanıyordu. Onu gelecek genç kuşaklara örnek yapan bu idi. Sporcu geçinenlerin daha yirmibeşinde göbek saldığı spor dünyamızda, Küçükandonyadis, kırkının eşiğinde bir devdi

Takımlar maça şu kadrolar ile çıktılar :

Romanya: Datcu — Popa, Iva — Petru, Nuveiller, Kotça — Pircelap, Konstantin, Dridea, Tirconien Haldu.
Türkiye : Turgay — Candemir, Yalçın, (Süreyya) —Suat, Sabahattin." Şeref — Tarık, Birol, Metin (Nedim), Lefter (Şenol), Uğur.

Bu maçın ne olacağı, perşembenin gelişi gibi, daha çarşambadan belliydi. Dakikalar boyunca değil, takımımızın ' bütün gücü ile "abandığı" son süre içinde dahi millî onbirin ne yaptığını, ya da ne yapmak istediğini kimse anlayamadı.

Maça ağır başladık. Hatta, koşmasını, top kontrolünü, ne yapmak gerektiğini bizden daha iyi bilen ve beceren rakiplerimizin . hızına uyamadık. Maçın ilk devresini kırklık Lefterin atamadığı bir gole karşı emektar Panter Turgayın kurtardığı en azından üç gol ile kapadık.

Bu süre içinde Kral Metinin nerde olduğunu, Yalçının niçin oynamadığını biribirine soranların sayısı herhalde az değildi: Gene bu devre içinde bir rumen "7 Numara" sı vardı ki, her topa girişi, her topu alışı, her sürüşü ve kalemisi zorlamak için süzülüşü başlıbaşına bir başarı idi. Aslında da bu devreyi rumenlere karşı Turgayın akıllı idaresi ile, tertipsiz de olsa, bizim defans ile Turgayın kendisi oynadı.

İkinci devreye türk onbiri daha canlı girdi. Önceleri bir sistem, bir taktik gibi başlayan bu çaba, dakikalar ilerledikçe bir abanışa döndü ve kısa koşularda yorulan bacaklar göz doldurur tek şüt çekemediler. Maç bu hava içinde 0—0 bitti.

Ümitler

Ankarada ağabeylerinin başarısızlığını "Yaşta; ümit takım"ın 1-0 lık galibiyeti örttü. Alman haberler, Kaleci Yılmaz ile Talâtın bu oyunda büyük başarı gösterdiği ve zaferde hisse sahibi olduğu merkezindeydi. Anlaşılan bu, türk futbolunun kaderi idi. İş, dönüp dolaşıp kaleciye kalıyordu!..

Macar hakem trio'sunun idare ettiği maça takımlar şu kadrolarla çıkmışlardı :

Türkiye : Yılmaz — Erkan, Bülent — Yüksel, Talât, Nevzat — Yılmaz, Ayhan, Güven, Rahmi, Selim
Romanya : Andrei — Poll, Holmakhan — Jamaişi,- Dancoe, Surdan — Metai, Dimitri, Adam, Popesku, Badea.

Maçın ilk devresi tesirsiz» ataklar ve kontrataklarla geçti ve netice ikinci devrede belirdi. Tabiî, birinci fırsat kırkaltıncı dakikada harcandıktan sonra.. Ayhan, kaleciyi de üstüne çektikten sonra ilk golü attı. Rumenler buna bir penaltı ile mukabele edebilecekken, yapamadılar ve avuta giden top ile, beraberlik ümidini de yitirdiler!..